

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

**Reflexe výsledků šetření mezi studenty FTK UP
o smyslu a metodě výuky filosofie**

Diplomová práce
(magisterská)

Autor: Tomáš Nohejl
Rekreologie
Vedoucí práce: Prof. Ivo Jirásek, Ph.D.
Olomouc 2013

Jméno a příjmení autora: Tomáš Nohejl

Název bakalářské práce: Reflexe výsledků šetření mezi studenty FTK UP
o smyslu a metodě výuky filosofie

Pracoviště: Katedra Rekreatologie

Vedoucí diplomové práce: Prof. Ivo Jirásek, Ph.D.

Rok obhajoby diplomové práce: 2013

Abstrakt:

Diplomová práce se věnuje reflexi kvalitativního výzkumného šetření mezi studenty Fakulty tělesné kultury UP v Olomouci. Pokouší se zachytit důležité momenty, které vedou studenty k zaujímání postojů vůči filosofii i její výuce a podrobit je analýze v širším společenském a vědeckém kontextu.

Klíčová slova:

Filosofie, výuka, smysl, kritické myšlení, dialog, věda

Souhlasím s půjčováním bakalářské práce v rámci knihovních služeb.

Author's first name and surname: Tomáš Nohejl

Title of the thesis: Reflections on the results of student surveys
FTK UP on the meaning and method of
teaching philosophy

Department : Department of Recreationology

Supervisor: Prof. Ivo Jirásek, Ph.D.

The year of presentation: 2013

Abstract:

This thesis is devoted to reflection on qualitative research among students of the Faculty of Physical Culture, Palacky University in Olomouc. Attempts to capture important moments which lead students to embrace positions towards philosophy and its teaching and subject it to analysis in a wider social and scientific context.

Keywords:

Philosophy, education, meaning, critical thinking, dialogue, science

I agree the thesis paper to be lent with in the library service.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracoval samostatně pod vedením Prof. Ivo Jiráska, Ph.D. a uvedl jsem všechny použité literární a jiné zdroje.

V Olomouci dne 30.4.2013

Tato práce vznikla v rámci projektu Posílení odborného potenciálu výzkumných týmů v oblasti podpory pohybové aktivity na Univerzitě Palackého (CZ. 1.07/2.3.00/20.0171)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Děkuji Prof. Ivo Jiráskovi, Ph.D. za odbornou pomoc a rady, které mi poskytl při zpracování diplomové práce, za inspiraci a výzvu. Děkuji své rodině za lásku. Dále pak děkuji všem lidem za nevyčerpatelné podněty.

Obsah

1.	Úvod	9
2.	Přehled poznatků	11
2.1.	Výchova	11
2.2.	Filosofie výchovy	12
2.3.	Filosofie jako předmět	13
2.4.	Předmět filosofické kinantropologie	14
2.5.	Filosofické vzdělávání	15
2.6.	Filosofie pro nefilosofy	17
2.7.	Etika ve výchově	20
3.	Výzkumné otázky a cíle	23
4.	Metodika	24
4.1.	Průzkum názorů studentů - terénní výzkum	24
4.2.	Analýza smyslu filosofie	26
4.3.	Tvorba písemné podoby závěrečné práce	27
5.	Výsledková část	28
5.1.	Přehled informátorů	29
5.2.	Co studentům dává filosofie	30
5.3.	Obecné povědomí o filosofii	31
5.4.	Patří filosofie ke sportu?	32
5.5.	Pocity při četbě filosofické literatury	33
5.6.	Význam znalosti historie myšlení	34
5.7.	Filosofie využitelná v životě, v praxi	35
5.8.	Filosofické otázky nebo odpovědi?	37
6.	Diskuze	39
6.1.	Hodnocení průběhu a výsledků výzkumu	39
6.2.	Co je vlastně obsahem filosofie?	39
6.2.1.	Metafyzika	39
6.2.2.	Etika	40
6.2.3.	Ontologie a jednotící věda se vztahem k celku	41
6.2.4.	Gnoseologie a metodologie vědy	42

6.3.	Jaký je dnes smysl filosofie?	43
6.4.	Současné problémy filosofie	45
6.5.	Filosofie jako cesta k lidskému způsobu bytí	46
6.6.	Od praktického k teoretickému	48
6.7.	Dialog jako základní metoda výuky filosofie	48
6.8.	Didaktické pomůcky	49
7.	Závěr	51
8.	Souhrn	54
9.	Summary	55
10.	Referenční seznam	56
11.	Přílohy	61
11.1.	Rozhovor č. 1	61
11.2.	Rozhovor č. 2	66
11.3.	Rozhovor č. 3	68
11.4.	Rozhovor č. 4	70
11.5.	Rozhovor č. 5	72
11.6.	Rozhovor č. 6	74
11.7.	Rozhovor č. 7	76
11.8.	Rozhovor č. 8	77
11.9.	Rozhovor č. 9	81
11.10.	Rozhovor č. 10	83
11.11.	Rozhovor č. 11	84
11.12.	Rozhovor č. 12	86
11.13.	Rozhovor č. 13	90
11.14.	Rozhovor č. 14	92
11.15.	Rozhovor č. 15	94
11.16.	Rozhovor č. 16	96
11.17.	Rozhovor č. 17	97
11.18.	Rozhovor č. 18	101
11.19.	Rozhovor č. 19	103

1 Úvod

Při mém zahájení studia na Fakultě tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci jsem byl potěšen tím, že se ve škole dozvídám informace, které mne opravdu zajímají. Nejinak tomu bylo i při přednáškách filosofie tělesné kultury. Nebylo ovšem mezi mými spolužáky mnoho stejně nadšených posluchačů filosofie, což pro mne bylo překvapením. Postupem času jsem se setkal s různými názory na výuku filosofie. Bohužel méně bylo těch, které sdíleli mé nadšení a více hlasů pokládalo filosofii za přežitek, zbytečnost, hloupost apod. Na počátku této práce bylo zamyšlení nad tím, proč na tak důvěrné otázky, které si klade filosofie, nechtějí spolužáci hledat odpovědi. Domníval jsem se, že na tyto otázky mají utvořený jasný názor z dřívějšího studia na gymnáziích, že jsem o tuto etapu přišel svým studiem na technické střední škole.

Při četných diskuzích se spolužáky jsem ovšem zjistil, že filosofické otázky nepromýšlí a jejich kladení netečně přehlížejí. Rozhodl jsem se podrobit jejich vztah k výuce filosofie hlubší a systematické analýze. Rozhodl jsem využít jedinečnou příležitost, že jsem jedním ze studentů, zakouším s nimi stejnou situaci a jsem schopen výpovědi konfrontovat se svou introspektivní zkušeností. Nespornou výhodou rovnocenné pozice je i využití přátelské atmosféry při sběru dat.

Cílem mého snažení, se kterým vstupuji do této práce, není objevit něco velkolepého nebo jinak posunout vědecké poznání o ohromný kus vpřed. Nic takového. Považuji za velmi důležitou funkci filosofie znovu promýšlet a vracet se k problémům s hermeneutickým předporozuměním. Filosofická věda se také často upíná k adoraci výkonu stejně jako tomu je ve sportu, ke kterému se díky tomu tak kriticky staví.

Filosofická reflexe i prováděný průzkum nejspíš nepřinesou zcela nové poznatky. Jejich snahou je lépe pochopit procesy, které se při výuce filosofie dějí.

Během své činnosti v akademickém senátě jsem se účastnil diskuzí k návrhu nového vysokoškolského zákona. Byl jsem překvapen snahou o dehumanizaci vysokých škol a akcentem na technickou část vzdělání. Komplexnost edukační tvorby lidské osobnosti zastávala spíše starší část akademické obce. Přesto, že snadnost a dostupnost konkrétních poznatků je na zřeteli, některé tendence ověřovat znalosti spíše než schopnosti, pod zástěnou evaulačních kritérií, je jistě mnohem snadnější cestou jak netrpělivé společnosti dokázat využití prostředků vložených do vzdělání.

2 Přehled poznatků

2.1 Výchova

Výchova člověka je jedním ze základních lidských motivů (Nakonečný, 1973). Slouží člověku k jeho plnohodnotnému začlenění do společnosti a umožňuje celkový rozvoj osobnosti a realizaci cílů. Každá společnost přirozeně pracuje se svým výchovným programem a zařazuje tak své členy do společnosti. Její uchopení odborníky, kteří se snaží maximalizovat důsledky své činnosti, nazýváme pedagogikou, tedy vědou o výchově. Věda zabývající se vzděláváním a výchovou není vázána pouze na školské instituce, ale v jejím zájmu jsou všechny vlivy utvářející osobnost.

Moderní výchova je proces záměrného a cílevědomého vytváření a ovlivňování podmínek umožňujících optimální rozvoj každého jedince v souladu s individuálními dispozicemi a stimuluje jeho vlastní snahu stát se autentickou, vnitřně integrovanou a socializovanou osobností (Průcha, Walterová, Mareš, 2001, 286).

Cestu k modernímu pojetí výchovy otevírá i sjednocující se Evropa. Ta podle Kudláčkové (2006) má východiska, mimo jiné, v preferencích studenta objevovat, nikoli přijímat hotové výsledky a co je podstatné, s pokorou přijímat své místo ve světě, pravdu o sobě a absolutní pravdu, která přesahuje jeho možnosti, hranice i poznatky vědy a bude vytvářet novou duchovní integritu a tedy i dimenzi výchovy. Tato integrita by měla být zakotvena v evropské tradici. Po tom co moderna a postmoderna do jisté míry zpochybnila hodnotový systém, měl by evropský výchovný koncept pevně zakotvit hodnoty a hodnotové hierarchie v tradiční evropské výchově, což by mělo pomoci člověku hledat jistotu v dynamické době a také pro snažší pochopení odlišných kultur. Takovéto vytýčení evropské cesty zcela legitimizuje odkazy na antickou kulturu

stejně tak jako na křesťanský středověk, ale i romantická východiska sociálních a demokratických revolučních změn.

Důležité je vytýčit i co výchovou, dle moderních tendencí, není. Jak upozorňuje Kratochvíl (1995, 10): „Opakem výchovy a vzdělání je i pokus o takovou instruktáž lidského vědomí, která zúží pravdu každé zkušenosti nebo myšlenky na 'poznatek o objektivní realitě'; která redukuje svět na soubor jednoznačných daností a přírodu na zásobárnu materiálů pro lidskou činnost“.

Pro výchovu a výuku filosofie je důležité propojení pedagogiky do širšího kontextu.

2.2 Filosofie výchovy

Rozšíření zorného pole vědeckého přístupu k výchově je praktikováno v několika dimenzích, tak jak k výchově přistupovali teoretikové této disciplíny. První skupinou je výchova, která akcentuje roli pedagoga nebo pedagogické instituce. Představitelé tohoto směru jsou Lindner, Hubert, Leifa a další. Druhá skupina zdůrazňuje pravý opak, tedy osobnost žáka jako subjekt vlastního formování. Toto pojetí pochází už od Kanta, nicméně představiteli jsou Rousseau, alternativní školy Montessoriové nebo waldorfská výchova Rudolfa Steinera. Třetí pojetí hledá těžiště v interakci pedagoga a žáka. Představitelé jako Peters, Mialaret pokládají výchovu za činnost s cílem inteligentně a dobrovolně předávat hodnoty a budovat u žáka touhu v nich pokračovat (Pelikán, 1995, 35-36).

Přechod mezi osobností a interakcí, tedy mezi druhou a třetí skupinou nejlépe vystihuje filosofie výchovy Radima Palouše (1991, 125), podle něj musí výchova usměrňovat celý proces pomocí svých východisek i reflexí. Člověk nesmí být výchovou lámán, zbavován kořenů své vlastní osoby, která zakládá jeho svébytnost.

Přirozené propojení mezi filosofií a výchovou nabízí Jan Patočka (1997, 5), podle něj filosofie vzniká teprve údivem, údivem nad určitým jevem nebo problémem. Tento údiv totiž zakládá filosofické tázání a filosofii jako takovou. Samotný údiv „divícího se diváka“ vytahuje ze zaběhnutých stereotypů - přirozené fungování světa se tím narušuje, něco vyššího přichází do divákova obzoru, běžná každodennost a navyklá normálnost se tím prolamují. Samozřejmě, že člověk zpravidla žije ponořen do denního shonu, avšak tímto údivem a tázavostí je ale povolán nahlížet souvislosti širších obsahů a myslet při tom na celkové životní účtování, nejen pouze na aktuální zvýhodnění dané situace.

2.3 Filosofie jako předmět

Kudláčková (2006) uvádí tři východiska filosofie, které je možné dobře použít k vytýčení úkolů výuky filosofie. Za prvé filosofie začíná tam, kde se člověk začíná ptát a žasnout, ale ne nějak povrchně, nýbrž v existenciálním smyslu. Druhým stupněm je hledání odpovědí, hledání pravdy, smyslu života. Tato filosofie je stále aktuální a stále živá v přirozeném jazyku, v příslovích a příbězích, tzv. filosofie pro život. Třetí rovinou je filosofie jako věda, která otázky a hledání uspořádává do systému.

Spojení filosofie s akademickým vyučováním upevnilo dle Deweye (1998, 366) její vnitřní konzervatismus. Výuka filosofie zveličuje dějiny myšlení, vede k uzavření do etablovaných systémů a celá diskuze je zúžena na kritiku protichůdných směrů. Vlastní rozbor současných problémů se ponechává literatuře a politice.

I když jde o abstraktní rovinu, je důležité, aby si vědecká filosofie našla cestu zpět k živé, lidové filosofii. Tyto tendence jsou velmi aktuální. Skupina mladých filosofů vystupující pod zkratkou X-Phi zaznamenala obrovský ohlas, když vydala svůj Manifest experimentální filosofie (Knobe & Nichols, 2008), který ostře vystupuje proti

odcizení abstraktní filosofie. Zatímco převládající analytická filosofie obhájí své teorie z křesla (odtud Armchair Philosophy a oficiální znak Xphi - hořící křeslo), tak experimentální filosofové chtějí mít své teorie podložené konkrétními fakty a využívají metod empirických věd. V počátcích se zaměřili na praktickou filosofii a zkoumali morální soudy z hlediska lidové psychologie a intuice (Knobe, 2006). Později se obor zkoumání rozrostl o další oblasti. Tento směr, dle mého názoru, naprosto změnil moderní filosofii. Navrací se zpět k živé filosofii nejen svým předmětem, ale i tím, že skupina je velmi aktivní na svém blogu a facebooku. Je otevřená a hrdě nabízí svou metodu ostatním. „Experimentální filosofové provádí systematické empirické studie, s jejichž pomocí se pokouší přijít na způsob fungování lidské mysli. Předmětem jejich zájmu je vysvětlení pojmu a také faktorů, ovlivňujících užití tohoto pojmu. Soustředí se zejména na psychologické procesy, které by mohly konkrétní užití zakládat“ (Bystroňová, 2011, 33).

Přes veškerou kritiku, která se na ně snesla z „hořících křesel“ jsou jejich články a práce publikované v prestižních amerických vědeckých časopisech. Většina pokrokových univerzit světa také založila vlastní speciální oddělení X-Phi.

Toto jednoznačně ukazuje na návrat filosofie zpět k člověku (nikoli ovšem jen obsahem), jejíž potřebnost pro lidský rozměr člověka je patrná i z mého výzkumného šetření.

2.4 Předmět filosofické kinantropologie

O terminologické a obsahové uchopení našeho oboru ve všeobecném filosofickém diskurzu doslova bojuje Jirásek (2013). Upozorňuje na pojmovou nejednotnost, jak ve světě, tak i u nás, která rozmělnuje soustředěnost filosofického bádání k oboru, jež vychází z filosofické antropologie. Ta podle Pelcové (2004, 12) je

tam a tehdy, kde člověk sám sebe chápe jako východisko světa, měřítko jeho řádu, jeho hodnot, nárokuje si svět sám pro sebe nebo konstituuje svůj vlastní svět. Tato disciplína se musí snažit uchopit člověka v celku, v jeho jednotě jak živočišné, tak duchovní existence, ale také v celku jeho vztahu ke světu a společnosti.

K tomuto tématu je třeba připojit pohybovou kulturu a oblast kinantropologie, z čehož plyne filosofická kinantropologie, nikoli tedy příliš úzké vymezení pomocí filosofie sportu, ani široce uchopená filosofie tělesné kultury evokující dualistické pojetí (Jirásek, 2005; Hodaň, 2006; Hogenová, 2006).

Jejím předmětem jsou jednak analýzy lidského pohybu, ale i fenomény a významy pohybové kultury (Jirásek, 2013). Filosofická reflexe fenoménů jako Hra (Fink, 1993; Gadamer, 2003), Areté (Hogenová, 2001) a další. To jsou přirozené a nezpochybnitelné filosofické podněty.

Shrnující tezí, která ukotvuje filosofickou kinantropologii v obecném filosofickém diskurzu může být věta: „Základním určením filosofické kinantropologie je promýšlení a tázání se po smyslu lidského bytí vyjevovaného prostřednictvím fenoménů lidského pohybu, zejména v prostředí jeho kultivace“ (Jirásek, 2005, 46).

2.5 Filosofické vzdělávání

K vývoji filosofického vzdělávání bych rád začal u postavy Sokrata. Jeho „pouliční dialektika“, kdy s náhodně kolemjdoucími problematizoval věci zdánlivě samozřejmé, je pro výchovu dodnes velkou inspirací. „A tak je postup Sókratův při jeho starání o duši určen touto snahou najít vnitřní rozrušenost, indikovanou jazykovým, logickým rozporem a maskovanou zbytněním a zkornatělostí nekohorentního já, pokořit tím a přivést náročivého ke studu“ (Patočka, 1991, 112). Jak nám dokazuje Sokratův osud, není tento způsob výuky kritickému myšlení bez chyby.

Pro takto koncipovanou výuku by bylo zapotřebí vyspělého žáka a hlavně autoritu vyučujícího. Tato autorita ovšem není tvořena pouze charismatem pedagoga, ale také obecným povědomím o vztahu učitel a žák, dnes poněkud nostalgicky koncipovaném na důvěře, rovnocennosti a úctě. Velké skupiny žáků, které jsou na naší škole běžné při pedagogickém procesu, skýtají úskalí pro tvorbu vztahu založeném na přirozené autoritě a úctě.

Aristotelés (1927, 35) věnoval velkou pozornost všeobecnému filosofickému vzdělávání, které předpokládá studium prakticky všech předmětů. Neočekával ovšem perfektní znalosti každé ze studovaných disciplín. Jeho cílem byla schopnost posoudit problém, který se vztahuje k danému oboru. Lze říci, že osvojením mnohých oblastí, odlišných myšlenkových postupů a metodologií poznáváme, o co máme usilovat, co můžeme dokázat, a pro co je zbytečné hledat důkazy. Aristotelés (1939) se také zabývá výchovou pomocí hudby, která činí ostatní složky vzdělání přitažlivějšími pro každého, kdo má pozitivní vztah k melodii a hudebním rytmům.

Ne vždy jsou i ze strany pedagoga a instituce jednoznačně koncipovány cíle výchovy a výuky. Častou jsou v zajetí společenské objednávky. „Ze školy nedělní se stala škola všedního dne, ze SCHOLÉ - prázdně, uvolněnosti od imanentizovaných zřetelů pro transcendenci, se stává škola, imanentizovaná do obstarávatelského shonu, škola-zaměstnání jako jiné zaneprázdnňující činnosti úzkoprsého života.“ (Palouš, 1991, 88). Těmto tendencím se snaží čelit pokrokové systémy. Cílené a záměrné působení na studenta, co by objekt pedagogické intervence, se zaměnil za studenta jako subjekt vlastního formování. Tomuto formování je třeba dát „nedělní prostor“, ale zároveň i výzvu. Výzva a zájem může vzniknout pouze tam, kde je nedostatek, kde slovy ekonoma, nabídka zaostává za poptávkou. Takové prostředí je třeba vytvářet nejen

ve filosofické výuce. Jen takové prostředí a vlastní údiv a objevitelské učení může překonat obstarávatelské míti. „Starost o duši překonává falešný individualismus. V jeho zajetí domnívá se člověk, že nároky jsou tolik jako jsoucno, zaměňuje `míti` a `býti`“ (Patočka, 1996, 126).

Postmoderní ztráta pevné půdy pod nohama není jen pozitivní pluralita postavená na multikulturalismu a přecházení mezi rovinami myšlení (Welsh, 1994). Je vykoupená i nutností převzít odpovědnost. „Feyerabend stále upozorňuje na vzrůstající nebezpečí otrockého myšlení, tedy takového myšlení, které kopíruje obsahy ustálených norem dané kultury. Tím občany nenabádá, že každá norma nebo myšlenka se musí z principu bojkotovat, ale požaduje po veřejnosti větší nadhled. K tomu je zapotřebí vhodné výchovy, která nechává utvářet jedince sebe sama, a to tak, aby byl otevřený pluralismu diferencních systémů koncepcí, názorů a morálních norem“ (in Šimeček, 2008, 45).

2.6 Filosofie pro nefilosofy

Nutnost filosofického přehledu pro každého člověka si více či méně uvědomujeme celou historii vzdělávání. Čas od času je ovšem třeba přehodnotit náplň výuky vzhledem k jejím cílům tak, aby umožňovala rozvoj člověka směrem k jeho určení. „...nahlédnutí vlastní povolnosti je nahlédnutím bytostným, otevírá se vychovávanému i náhled na bytostné určení bytostí jako takových, což umožní přijmout za svou starost nejen péči o naplňování vlastního určení, ale i plnění správcovské odpovědnosti za dobré bytí vůbec, za dobrý svět“ (Palouš, 1991, 92).

Úkoly gymnazijní výuky filosofických předmětů definuje Rámcový vzdělávací program (2007, 9):

Student by měl ve výuce získat tyto znalosti a dovednosti:

- objasní podstatu filozofického tázání, porovná východiska filozofie, mýtu, náboženství, vědy a umění k uchopení skutečnosti a člověka
- rozliší hlavní filozofické směry, uvede jejich klíčové představitele a porovná řešení základních filozofických otázek v jednotlivých etapách vývoje filozofického myšlení
- eticky a věcně správně argumentuje v dialogu a diskusi, uvážlivě a kriticky přistupuje k argumentům druhých lidí, rozpozná nekorektní argumentaci a manipulativní strategie v mezilidské komunikaci
- zhodnotí význam vědeckého poznání, techniky a nových technologií pro praktický život i možná rizika jejich zneužití
- posuzuje lidské jednání z hlediska etických norem a svědomí jednotlivce, objasní dějinnou proměnlivost základních etických pojmů a norem

Byť jsou tyto cíle koncipovány v souladu s trendy vývoje společnosti, jsou nedosažitelné a natolik obsáhlé, že hodinová dotaze bloku filosofie mezi ostatními společensko-vědními předměty je pro tyto cíle nedostatečná.

Výuka filosofie je podle Lipmana (1978) cestou k udržení společnosti i celé civilizace. Jeho pokračovatelé, kteří působí v konceptu „Filosofie pro děti“ rozvíjejí svou metodou schopnosti kritického myšlení ve vztahu k přirozenému tázání v raném věku. „Ve filosofii se setkává nesamozřejmost (problematičnost) obsahu, který jako takový je východiskem humanitních i přírodních věd, s potřebou klást si otázky a hledat na ně odpovědi, je filosofie vynikajícím nástrojem uplatnitelným ve výuce“ (Bauman, 2005, 49).

Filosofie není jen obsahem konkrétních předmětů obsahujících v názvu termín z filosofie. Je obsažena ve všech předmětech a vědních disciplínách, ať si to lidé těchto

oborů přejí nebo ne. Neexistuje odborné vzdělání bez filosofie, je to neodmyslitelná součást vedoucí k počátku a celku. „Vzdělání v dnešních podmínkách nemůže mít charakter pouhé přípravy pro život, nýbrž má povahu základní doprovodné stránky a podmínky života samého, je jeho integrální součástí, je nezbytnou komponentou samotné existence člověka“ (Grulich, 1968, 95).

Propojení všech vzdělávacích obsahů do vztahu s myšlením popisuje Lipman (in Bauman, 2005, 50). Ve své knize *Myšlení ve výchově a vzdělávání* hovoří o třech navzájem propojených dimenzích (aspektech) myšlení: myšlení kritické (tak jak tento koncept známe již několik desetiletí) spojuje s myšlením tvořivým a pozorným. Předmět jednotlivých částí této triády se odráží v entitách antické filosofie označovaných jako pravda (kritické myšlení, zkoumání „věcí, které jsou“ – tj. ontologie, příp. gnoseologie, logika), krása (tvořivé myšlení – estetika a další disciplíny související s vnímáním a prožíváním věcí) a dobro (pozorné myšlení, tj. myšlení, kterému na předmětu zkoumání záleží – etika). Propojení těchto tří dimenzí lze rovněž ukázat na jednoduchém (a poměrně univerzálním) příkladě. Zabýváme-li se určitým jevem, chceme tento jev obvykle zařadit do řetězce příčin a následků. Hledáme-li příčiny a tyto kriticky zkoumáme, užití kritického (a do určité míry také tvořivého) myšlení je nasnadě. Uvažujeme-li pak o možných následcích (tj. snažíme-li si je představit), zapojujeme bezpochyby myšlení tvořivé a do jisté míry také myšlení kritické. To vše se samozřejmě (alespoň v přirozených podmínkách) děje právě proto, že nás daná věc zajímá a záleží nám na ní, tj. uplatňujeme myšlení pozorné. Všechny tyto tři složky myšlení hrají ve výchově nezastupitelnou roli, pokud má jít o výchovu v moderním pojetí porozumění s důrazem na svěřencovu aktivní účast v procesu, stimulující tak pedagogickou interakci.

S jiným agumentem, tentokrát proti pro jednostrannému samovzdělávání čtením textů, vystupuje Demiaškevich (in Senechal, 2010). Ten upřednostňuje vlastní experimenty a reálnou zkušenost a tvrdí, že psané zkušenosti z druhé ruky neumožňují chybovat a proto jsou pro vlastní zkušenost méně důležité. Odvolává se na jednostranný idealistický a materialistický monismus. Čtení je jistě důležité při osvojování poznatků, nicméně pokud chceme u osobnosti žáka rozvinout vlastní kritické myšlení, je nutné konfrontovat jeho názory s názory ostatních. Otázkou je, zda-li je při samostatné četbě nucen k tomuto kritickému postoji nebo pouze konzumuje a přejímá text.

Naproti tomu pedagogický konstruktivismus chápe učení jako sociální fenomén. Jde zde o spojení kognitivního a sociálního prostoru. Lidské poznání vždy vzniká v interakci, prostřednictvím komunikace. Nové znalosti tedy konstruujeme při vzájemném ovlivňování s okolím. Dialog, debata či konfrontace různých názorů a úhlů pohledu vede k hledání nových způsobů řešení, myšlenek a nápadů.

Při učení se pracuje s žákovými prekoncepty a vysoce ceněna je schopnost obhájit své znalosti vůči kontroverzním poznatkům, což nevyklučuje ani změnu stanoviska, pokud jsme se zmýlili. Pedagogický konstruktivismus prosazuje respektování kognitivních struktur a klade důraz na využívání řešení konkrétních životních problémů (Průcha, Walterová, Mareš, 2001, 131).

2.7 Etika ve výchově

Obrovským polem působnosti vstupuje do diskuze etická a hodnotová výchova. Snad nejsnadněji uchopitelným oborem filosofie ve výuce je etika. Podle Callahana (2004) jsou při výuce filosofické etiky důležité etapy:

- Rozpoznání morální otázky
- Stimulace morální představivosti

- Využití analyticko-kritických dovedností
- Třídění neshod
- Ovlivňování rozhodování

Největší úskalí výuky etiky vidí ve velkých sklonech studentů k relativismu. Ten se přes veškerou Welshovu (1993, 51) snahu nespojovat s ním pluaritu vyvinul z postmoderny, nejspíš nedostatkem aisthetické kompetence. Mladí lidé se snaží být tolerantní, respektují často protichůdné názory a mnohdy nejsou schopni zaujmout vlastní obhájitelnou pozici. Jan Sokol (2002) správně podotýká, morálka má dva zdroje.: Můžeme ji hledat sami v sobě nebo ve svém okolí. Ukotvení a argumentační podložení hodnotové orientace je velkou úlohou vzdělávání na všech stupních. „Smysl hodnotové výchovy tedy není v tom předávat dětem hotové systémy hodnot – evropských, celospolečenských, všelidských, kulturních, uměleckých, ale vypěstovat v nich potřebu a také schopnost se po hodnotách pít, poznávat je, rozumět jim, kladné hodnoty cítit, ke kladným hodnotám se upínat a pociťovat úctu“ (Pelcová, 2004).

V diskurzu filosofické kinantropologie se vyčleňuje etika do samostatné vědecké disciplíny jejíž vnitřní strukturu podle Oborného (2001, 15) tvoří filosoficko-etická reflexe morálky ve sportu, popis struktury a obsahu sportovně-etických pojmů, formulace etických norem pro tuto oblast a pro nás nejzajímavější pedagogicko-etická rovina v přípravě sportovních pedagogů a trenérů. Toto vyčlešení, byť jen formální, dle mého názoru není šťastné. Vede k odloučení etiky i při výuce a narušuje kontinuitu provázanou skrze pohyb a sport směrem ke smyslu. I základ olympijské ideologie je podle Hogenové (2001) ohraničen, omezen, má tedy nějaký smysl. Tento smysl je možné považovat za etický horizont, škoda, že tato autorka ve své publikaci, věnující se

pouze tématu etiky a sportu, řeší stále dokola fenomenologické a existenciální roviny a méně se věnuje onomu smyslu a etické reflexi (Hogenová, 2000).

3 Výzkumné otázky a cíle

Ve své práci se zabývám postojem studentů Fakulty tělesné kultury UP v Olomouci k filosofickému myšlení a výuce. Základní výzkumná otázka, která vyplynula z teoretické části, a v úvodu popsaného údivu, je:

Jaký je smysl výuky filosofie na FTK UP?

Další navazující, avšak neméně důležitou otázkou je:

Co ovlivňuje postoje studentů k filosofii a její výuce?

Výzkumným otázkám jsou podřízeny cíle práce.

První cíl je zjistit postoje studentů k výuce filosofie na FTK UP v Olomouci, a jaké vlivy působí na pozitivní či negativní formování názoru vůči filosofii.

Další cíl mé práce je analýza současného stavu výuky filosofie na sportovních a nefilosofických oborech, vzhledem k výchovným procesům. K tomuto cíli náleží i analýza současného společensko a vědeckého významu filosofie související s prováděným průzkumem. Snahou bylo zařadit zjištěné poznatky do širšího kontextu pedagogicko-filosofických souvislostí.

Posledním cílem bylo představit doporučení, která mohou vést ke zlepšení zjištěného stavu.

4 Metodika

4.1 Průzkum názorů studentů - terénní výzkum

Při řešení výzkumné otázky jsem se nejprve pokoušel sestavit několik verzí ankety pro kvantitativní hodnocení postojů studentů. Pokoušel jsem se do ankety vložit otázky z našich i zahraničních standardizovaných dotazníků, ale při pilotáži jsem vždy zjistil, že odpovědi respondentů nejsou upřímné. Naopak, odpovědi byly vágní. Informátoři se snažili předvídat cíl ankety. Kvantitativní výzkum také nerespektoval typ práce, kterou jsem chtěl zpracovávat, tedy filosofické. Mým cílem bylo hledat otázky po smyslu, nikoli nalézt krátkozraké odpovědi na otázky, které, jak se ukázalo při tvorbě dotazníku, není ani možné správně položit.

Při sběru teoretických poznatků, především z podobně orientovaných zahraničních výzkumů, jsem došel k závěru, že bude lépe použít metodu kvalitativního výzkumu v podobě polostrukturovaného rozhovoru s informátory (Hendl, 2005).

Induktivní postup kvalitativního výzkumného šetření také lépe vyhovuje mému záměru tvorby filosofické reflexe, která se skrze názory studentů vrací zpět k východiskům vzdělávání v hermeneutickém kruhu.

Výběr informátorů byl prováděn metodou nabalování tzv. sněhové koule (Hartnoll 2003). Účelem výběru nebylo získat reprezentativní vzorek, ale co nejširší a nejrozmanitější názory. Rozhovor poskytlo 19 informátorů z to 10 mužů a 9 žen. Věkové rozpětí bylo 21 až 48 let. Rozhovory byly prováděny v prostorách školy a se souhlasem informátora nahrávány na audiozáznamník. Informátoři také potvrdili informovaný souhlas s účastí v průzkumu, nakládání s osobními údaji a se zaručením anonymity.

Polostrukturovaný rozhovor probíhal tak, že jsem od informátora zjistil základní osobní údaje: pohlaví, věk a typ střední školy. Poté jsem jej uvedl do tématu první široce postavenou otázkou: Co ti dala výuka filosofie na této škole? Další otázky jsem pokládal vždy, když se informátor příliš vzdálil od tématu nebo pokud odpověď zcela ukončil.

Během hovoru jsem se pokoušel navodit otevřenou a přátelskou atmosféru. Po celou dobu rozhovoru jsem kladl důraz na to, abych nesměřoval informátora ke svým vlastním odpovědím. Dával jsem maximální prostor novým podnětům a snažil se je se zájmem přijímat, ať byly jakkoli v rozporu s mým vlastním názorem. Otázky jsem pokládal v pořadí jak vyplynuly z rozhovoru a případně přidával upřesňující.

Okruhy polostrukturovaného rozhovoru:

Co ti dala výuka filosofie na této škole?

Patří filosofie ke sportu?

Jaké pocity máš při četbě filosofické literatury?

Je důležité znát historii myšlení?

Je pro tebe filosofie využitelná v životě, v praxi?

Dala ti filosofie spíše otázky nebo odpovědi?

Jak si myslíš, že je vnímána obecně filosofie?

Rozhovor byl z audiozáznamu doslovně přepsán do podoby textu písáčkou. Jako první úroveň třídění proběhla formální redukce a odstranění slovní vaty. Poté byly výpovědi rozděleny na okruhy dle tématu. Prakticky třídění probíhalo tak, že vytištěné texty rozhovorů byly rozstříhány fyzicky na části, roztříděny do základních kategorií

podle témat ke kterým se vyjadřují. Jednotlivé části byly označeny evidenčním číslem informátora, jenž se vždy shoduje s číslem rozhovoru.

Třídění druhé úrovně bylo provedeno uvnitř každého balíku témat. Dělení tentokrát dle subjektivního kritéria na pozitivní a negativní stanovisko vůči otázce.

Třídění třetí úrovně znamenalo seskupit a seřadit myšlenky do subjektivní hierarchie dle zajímavosti a názorového přínosu pro práci.

Během rozhovoru byl vždy přítomen pouze jeden výzkumník a jeden informátor, proto v citacích používám číslo informátora shodné s číslem rozhovoru, jehož přepis je uveden v příloze. Během záměrného výběru metodou nabalování bylo osloveno přibližně stejné množství žen i mužů z různých typů středních škol a širokého věkového rozptýlu. I když některé tyto kvantitativní parametry ukazovaly na zajímavé výsledky, nebylo cílem této práce hledat proměnné a jejich důsledky, proto nebylo k těmto osobním údajům přihlíženo.

4.2 Analýza smyslu filosofie

Dalším cílem práce byla analýza současného postavení filosofie, jejího smyslu a edukačních úkolů. Pro dosažení tohoto cíle bylo použito hermeneutiky, filosofické metody odvozené od řeckého slova „hermeneuein“ znamenající vysvětlovat, vykládat, interpretovat. Je to věda o interpretativním porozumění, také o výkladu a interpretaci textu. Pro konkrétní práci s textem to znamená snahu o aktivní spoluúčast na rozmluvě, kterou text poskytuje. Každý dílčí poznatek může být pochopen jen z celku souvislostí, jimž lze ovšem porozumět zase jen pochopením dílčích poznatků. Hermeneutika spoléhá na to, že smysl interpretovaného jevu je pak společným dílem jeho původce a jeho interpreta.

Hermeneutický kruh formou metafory naznačuje, že veškeré porozumění obsahuje vlastní předporozumění interpretující osoby, a na jeho základě se člověk otevírá porozumění novému. Zahrnuje tak předpoklady do procesu porozumění, ke kterým se neustále vrací a stále lepší a hlubší porozumění předpokladům se v kruhu nebo spíše spirále přibližuje ke smyslu. Z hermeneutického kruhu nelze vystoupit (Gadamer, 2010; Ochrana, 2009).

4.3 Tvorba písemné podoby závěrečné práce

Nedílnou součástí této práce byly i podmínky písemného zpracování. Její struktura byla vypracována podle doporučení Kompendia (Frömel, 2002) pro úpravu prací založených na kvalitativních přístupech.

5 Výsledková část

Snahou nebylo zjištění ani konstatování, zda je filosofie oblíbená či nikoli, nýbrž bližší porozumění problému, a objasnění proč tomu tak je. Tento úkol není objektivní a ani se o to nepokouší, nicméně je metodologicky zakotven v kvalitativní koncepci výzkumu (Hendl, 2005; Borrego, Douglas, Amelink, 2009). Pomocí subjektivní interpretace výsledků tříděných odpovědí se pokusím pojmenovat zásadní důvody zájmu či nezájmu studentů o filosofii.

V této části práce budu pouze pojmenovávat jednotlivé myšlenky a řadit je tak, aby vytvářeli zjednodušený obraz každého tématu, který byl součástí rozhovoru s informátory. Vlastní postoje, ale také shrnující výsledky vztažené k širším souvislostem, jsou detailně popsány v kapitole diskuze.

Přehled informátorů je uveden v tabulce 1.

5.1 Přehled informátorů

Tabulka 1. Přehled informátorů podle rozhovorů

Informátor	Pohlaví	Věk	Střední škola
č. 1	muž	34	polytechnická
č. 2	žena	21	gymnázium
č. 3	muž	21	strojírenská
č. 4	žena	26	gymnázium
č. 5	muž	43	zemědělská
č. 6	žena	32	gymnázium
č. 7	žena	22	konzervatoř
č. 8	muž	24	obchodní
č. 9	muž	48	elektrotechická
č. 10	žena	42	gymnázium
č. 11	žena	44	pedagogická
č. 12	muž	44	elektrotechická
č. 13	žena	23	gymnázium
č. 14	muž	24	obchodní
č. 15	muž	28	obchodní
č. 16	žena	26	gymnázium
č. 17	muž	27	gymnázium
č. 18	žena	26	zemědělská
č. 19	muž	33	gymnázium

5.2 Co studentům dává filosofie

Rozhovor většinou uváděla právě tato obecná otázka, která měla navést téma a vytvořil se tak čas pro přizpůsobení informátora situaci. I tak ovšem odpovědi využívaly jakési obdoby haló efektu, kdy zazněly rychlé upřímné soudy, které se v průběhu rozhovoru často změnily. Při položení této otázky bylo u většiny témat-netuších informátorů patrné znervóznění, doprovázené povzdychem. Při rozhovoru se většinou situace změnila a o konkrétních aspektech výuky filosofie se jim už mluvilo snáze. Během analýzy rozhovorů jsem zjistil, že proti mému očekávání nebyly odpovědi až tak protifilosofické. Informátoři si sami vysvětlovali svůj negativní postoj a bez jakékoli mé intervence hledali důvody pro obhajobu nutnosti výuky filosofie. V negativních vymezeních bylo vidět obavu a vlastní nejistotu „...filosofie je takový pojem, z kterého mám strach“ (Informátor č. 14), paradoxně něco, co by právě filosofie v rozvoji sebe-uvědomování mohla posílit. Také kritické a podložené myšlenky většinou zcela chyběly u odpovědí, které se vymezovaly vůči filosofii odmítavě. „Možná kdybych to nějak pochopila, kdyby nás někdo oslovil“ (Informátor č. 13). I v ostatních odpovědích byly patrné známky obavy a rozporu „Studium mi přišlo o ničem, ale ústní zkouška byla druhá nejlepší, co jsem měl“ (Informátor č. 15).

Nicméně většina informátorů hledala příčiny i důsledky výuky filosofie a konstruovala velmi zajímavé výpovědi „Nemyslím si, že je úplně zbytečná. Mě donutila k přečtení některých knih, rozšířila jsem si tím obzory a pomohlo mi to vytvořit si na určitá témata vlastní názor“ (Informátor č. 2). Některými výroky předbíhali mé další otázky „Zamyšlení nad otázkami, které mě před tím vůbec nenapadly“ (Informátor č. 3) nebo „Filosofie je z mého pohledu velký návrat v čase právě proto, abychom zjistili odpovědi na budoucnost“ (Informátor č. 1).

Zajímavé bylo i zamyšlení nad předchozí přípravou „Pokud však někdo nemá vlastní filosofický základ, nebo tím nebyl vychováván na základní škole nebo v rodině, tak si myslím, že je již pozdě“ (Informátor č. 6). Toto tvrzení pokládám za signifikantní, protože jak vyplynulo postupně i z jiných výpovědí, např. „Pokud se vzbudí zájem o filosofii už na nižších stupních, tak ten přístup je jiný“ (Informátor č. 19). Předporozumění filosofii je velmi důležité, nepochybně i z důvodu schopnosti si klást existenciální otázky. Uspokojující pro mne byly výpovědi, které konkrétně zmiňovaly význam „Především přehled, ujasnil jsem si některé pojmy, o kterých jsem si myslel, že mám přehled a neměl jsem...Pro mě to byl velký přínos“ (Informátor č. 9). Případně výpovědi, které se zmiňovaly o otevřenosti a osobním přístupu: „Ano, především zamyšlení se nad sebou samým, zamyšlení se nad životem, nad zamyšlením se celkově“ (Informátor č. 12).

5.3 Obecné povědomí o filosofii

Jistou dávkou zdánlivé konformity a neupřímnosti z předchozí otázky jsem se snažil kompenzovat zařazením dotazu na obecné povědomí o filosofii, ať u spolužáků nebo ve společnosti. „Nic moc, ale najdou se takoví, kteří si k tomu cestu našli. Když se podívám kolem svého okolí, tak nikdo do filosofie opravdu nepronikl“ (Informátor č. 13). Tyto odpovědi byly více kritické a potvrzovaly můj poznatek o odstupu studentů. Těžko vnímají potřebnost a důležitost „Nemyslím si, že je to úplně důležité, nikoho za nic neodsuzuji. Ale upřímně, mezi jaderným fyzikem a filosofem bych volila jaderného fyzika, protože mi to připadá důležité“ (Informátor č. 13). Někteří se staví s respektem k obtížnosti, „Lidé vůči tomu mají odstup, možná proto, že je to těžká věda“ (Informátor č. 14). Případně vyjadřují sklon studentů vnímat filosofii jako nutné zlo. „Je to zlo, protože se to musí udělat, ale spíše ty podmínky se jim

nelíbily“ (Informátor č. 15). Zajímavým podnětem je víra ve zvýšení přitažlivosti témat „Asi málokdo se v tom zhlédl, ale možná, kdyby se to podalo v rámci toho ročníku, přizpůsobilo se to více lidem, kterým je to vyučováno, tak možná by je to bavilo více“ (Informátor č. 14). Nejen témata, ale i počet studentů ve třídě je vnímaný jako determinující faktor zájmu o přednášky. „Moc si toho nevezmeš, když přijdeš do auly, kde je 60-80 posluchačů, tak ti to připadá spíše směšné. Mluví se o duchovnu a lidé nad tím vůbec nepřemýšlí a ani nechtějí“ (Informátor č. 15). Toto tvrzení zcela legitimuje samostatnou práci na eseji, kde je možné možné se zabývat svými otázkami. Bohužel již zde nedochází k dialogu, který je pro filosofii v počátcích důležitý. Stále je zde ovšem téma dostatečné motivace upřímně se zabývat filosofickými tématy. Proto zde visí ve vzduchu otázka po změně postojů studentů z musím na chci. Jednou z cest by mohlo být konkretizování témat a k obecným teoriím se propracovat z prakticky zaměřených příkladů.

5.4 Patří filosofie ke sportu?

Tento okruh se snaží nalézt důvody, které by spojily v praktické rovině teoretické uvažování o pohybové kultuře s redukcionisticky pojatým odborným vzděláním. „Filosofie do sportu určitě patří, protože bezmyšlenkový pohyb nemá smysl“ (Informátor č. 5). Takováto příliš obecná až vágní tvrzení podporují myšlenku výukové konkretizace. Potom by snad filosofie lépe čelila unáhleným tvrzením na hranici s pravdou „Z pohledu tělocvikáře říkám, že se do našeho oboru filosofie moc nehodí. I když lidské tělo je spojeno s duší, náš obor je spíše praktický“ (Informátor č. 4). Mnohem otevřenější, i když poněkud sebestředné tvrzení „Filosofický pohled na sport mě zaujal víc, protože máš možnost to rozebrat tak, jak to cítíš ty, a ne jak to cítí okolí“ (Informátor č. 8). Praktickou možnost uchopení předkládá

i tento výrok, „...vypíchny se výhody, které z toho plynou i do ostatních předmětů, tak by to bylo perfektní“ (Informátor č. 1).

Obhajobu nutnosti filosofie v diskurzu pohybové kultury reprezentovalo jen málo názorů, proto je potěšující vlastními slovy uchopené pojetí autentického způsobu existence. „Když vezmu jakýkoliv sport, tak si řekneme, proč to děláme? A každý si musí odpovědět, proč to dělá. Pokud to dělám z nějakého důvodu, tak ho musím znát a pokud ne, tak vzniká otázka, proč to vlastně dělám, jaký mám důvod... Kdyby tady filosofie se svým `proč` nebyla, tak by to bylo jen: běž a hraj fotbal, běž a lyžuj, běž a ... tak já tedy půjdu a budu hrát fotbal a budu lyžovat. Budu jen ovce, která nepřemýšlí, co jí to přináší. A to já nechci. Ano filosofie tady musí být“ (Informátor č. 12). Zmíním i obecně míněný názor, vycházející z nutnosti klást si otázky. „Co se týče filosofie na této škole, tak si myslím, že super, protože se zamyslíš nad spoustou věcí, o kterých by tě nenapadlo přemýšlet a je dobré vědět, odkud to pochází“ (Informátor č. 17).

5.5 Pocity při četbě filosofické literatury

Jako jeden z kvalifikátorů vztahu studentů k filosofii pokládám četbu literatury. Cílem této otázky bylo zjistit vztah k psanému textu. Ve výpovědích převládají názory pokládající filosofické texty za náročné. „Skřípu u toho zuby. Je to náročné“ (Informátor č. 10), „Větu si musím přečíst i třikrát, abych ji pochopil. Není to nic odpočinkového na večer“ (Informátor č. 3).

Za pochopitelnou je možné pokládat výtku k časové náročnosti čtení filosofického textu. „Pro mě je to docela těžké, protože se při čtení strašně špatně soustředím, a abych ty myšlenky pochopil, spotřebuji na to spousty času“ (Informátor č. 5). Samozřejmě jsou knihy a autoři méně či více nároční.

„Některou knihu přečtu jedním dechem (za jednu noc), ale potom jsou různí autoři (Němci, Francouzi), kteří se v tom pitvají a vytvářejí pseudovědu“ (Informátor č. 9).

Zajímavým postřehem na naší fakultě, zaměřené spíše humanistickým směrem, je popis vazby na matematické myšlení. Toto má jistě své opodstatnění, protože několik známých filosofů byli matematici a také logické analýzy mohou evokovat silnou spojitost s matematickými výrazy. „Je psána moc složitě. Filosofie trochu souvisí i s matematikou a matematika není moje silná stránka“ (Informátor č. 11). Nicméně v kinantropologických oborech našeho prostředí převládají spíše směry jiné, než analytická filosofie.

Knihy o filosofii děsí většinu studentů „...jde o čtení nudných knížek, které nedávají smysl. Filosofie není potřebná“ (Informátor č. 18) a tyto pocity také přenášejí na celé studium filosofie. Mezi do jisté míry akceptované autory patří český filosof J. Sokol, který je mezi studenty znám svým srozumitelným výkladem. Není divu, že žáky bez předchozí kvalitní výuky filosofie osloví i neakademická kniha, která dětskou beletrijní formou podává základy o filosofických směrech. „Nejvíce jsem se o filosofii dozvěděl z knížky od Gaardera - Sofiin svět“ (Informátor č. 19).

5.6 Význam znalosti historie myšlení

Jedno z nejkontroverznějších témat rozhovorů byla otázka na potřebu znalostí z historie myšlení. Časté byly názory, které vnímaly historii myšlení jako potřebnou pro každého člověka, nicméně odmítáním filosofie jako předmětu na odborné škole se dostávaly rozhovory mnohdy do vnitřního rozporu. „Historie dějin filosofie by určitě neměla chybět. Je zajímavá a důležitá, protože se stejně stále opakuje“ (Informátor č. 11). Konfrontující názory nejčastěji ukazovaly na nutnou aktuálnost témat. „Zabývejme se tím, co je tady a ne tím, co už bylo“ (Informátor č. 12). Rozvinuvší

diskuze odhalovala obtížnou cestu transferu poznatků z historie do aktuálních témat. „Historie je něco, co to všechno otevřelo, co udává nějaký řád a směr. V praxi však ta historie takový význam nemá, tady se zabýváme spíše tím, co se děje dnes“ (Informátor č. 18). Vzájemná propojenost historie s aktuálními problémy studentům není úplně zřejmá. „v naší generaci to není tak použitelný, je tam něco, od čeho můžeme vycházet, ale protože žijeme v jiné době, tak už to není použitelný. Výzkum je úplně někde jinde. Proto by jsme si mohli tu filosofii podložit i jinými odbornými věcmi“ (Informátor č. 8). Tato propojitelnost historie a teorie s praktickými dovednostmi odkazovala k dalšímu tématu rozhovorů.

5.7 Filosofie využitelná v životě, v praxi

Jak již vyplynulo dříve, je možné za zásadní považovat rozpad vazby teorie a praxe a to i praxe běžného života. I když musíme pořád uvažovat o filosofii jako spíše o teoretické disciplíně, je propojení směrem k využitelným poznatkům nejspíše cestou ke zvýšení obliby filosofie jako předmětu ve výuce.

Některé výroky ukazují na naprostou neschopnost nejen aplikovat poznatky, ale také propojit znalosti v širší kontext. „Myslím si, že vůbec. Momentálně hodně cvičím pilátes a nedovedu si představit, že bych tam s tím nějak pracovala“ (Informátor č. 13). Tento konflikt zavádí k zatracování celé filosofie a vytváří tak pro pedagogickou situaci nepříjemné podloží. „Když to však беру zpětně, tak si říkám, proč se my máme učit filosofii, myšlenky filosofů, tak to mi teď zbytečné opravdu připadá. Slyším, jak na to lidé nadávají, k čemu to je dobré“ (Informátor č. 2), „Na odborných oborech je to zbytečné“ (Informátor č. 15).

Velmi zajímavým postojem je propojení filosofie s ostatními součástmi oborové náplně, ale také s ostatními pedagogy. „Když jsme u té filosofie, tak katedra by měla

mít svoji filosofii. Ten tým lidí by měl fungovat na nějaké vlně, která je nastavená, ti lidé drží pospolu, sice se přednášky liší i obsahově, ale stále by měla fungovat jedna linka“ (Informátor č. 1). Možná i díky tomuto vnitřnímu problému dochází k takové propasti mezi teorií a praxí. „Bral bych filosofii aplikovanou do praxe, aby byly uvedeny nějaké konkrétní případy. K čemu nás to má vybízet. Učitel nám jen překládá určité myšlenky, má zajímavá témata, ale už nám neuvede konkrétní příklady“ (Informátor č. 3). Pokud by existovala silnější vazba mezi předměty, mohla by být myšlenková linka významnější. „Jak se dá tento výrok v praxi využít, tak tím jsme se moc nazaobírali“ (Informátor č. 11).

Zajímavým postřehem je i uplatnitelnost myšlenek v praxi, kde již existuje nějaká hierarchie odpovědnosti a ne vždy je sestavena nejvhodněji. Absolvent by nicméně měl být schopen přizpůsobení, právě díky získanému nadhledu. „Komerční sféra, tu filosofie brzdí. Ty se dostaneš do vyšší myšlenkové třídy, do vyššího uvažování, myšlenkově jsi jinde a těžko komunikuješ. Já mám také v práci problém s tím, že to chci dělat na základě svých hodnot, pocitů, atd., a věřím, že to funguje, ale mám s tím konflikt, protože se po mně chtějí pouze čísla a ekonomiku“ (Informátor č. 17).

Veskrze pozitivních významů filosofie v praxi nebylo v rozhovorech mnoho. Přesto za výstižné můžeme vybrat „Práce s lidmi vyžaduje znalosti filosofie“ (Informátor č. 18). Případně důraz na důležitost vize a schopnosti zařadit činnost do širšího kontextu pro podnikání. „Pro podnikatele je filosofie důležitější než pro zaměstnance“ (Informátor č. 17).

5.8 Filosofické otázky nebo odpovědi?

Neméně důležitý okruh myšlenek se rozvinul při zkoumání, zda-li filosofie na Fakultě tělesné kultury spíše otázky vytváří, nebo s nimi pracuje, a dává odpovědi. „Spíše otázky. Záleží na osobnosti, protože je člověk, který se v tom chce hloubat, číst knihy a řešit odpovědi na ty otázky“ (Informátor č. 15). I když se zpočátku zdálo, že tato otázka vybízí ke konformním názorům, „v tom bych viděl smysl filosofie, aby otevírala tyto otázky, aby si na ně každý mohl najít odpovědi“ (Informátor č. 12), objevily se i důležité polemiky, které se vracely zpět k četbě, „otázky vyvstaly přímo při četbě některých knížek, a když ty otázky vznikly, tak já jsem si na ně odpověděl. Nebo jsem si tu odpověď našel a šel jsem dále“ (Informátor č. 17).

Důležité je v tomto okruhu uvědomování si vlastní aktivní účasti v procesu výuky. „Člověk k tomu musí být otevřený, ne, že se jenom něco naučí...“ (Informátor č. 18). Objevitelské snažení studentů by mělo být klíčové nejen pro výuku filosofie. „...když si člověk položí otázku, proč jsme, kam jdeme, ... pokud člověk chce, tak se nad tím zamyslí, bude po tom bádát, nebo si přečte knihy“ (Informátor č. 6).

Vyústěním bylo i zamýšlení se nad metodou výuky filosofie směrem k dialogu, kde by mohlo docházet k hledání otázek. „...mít formu takového kolokvia, kde může každý říci svůj názor a všichni se budou navzájem respektovat. Žádný názor není správný, žádný názor není špatný. Každý má právo na svůj názor. Přednášku vést jako diskusi, než říkat nějaká obecná fakta“ (Informátor č. 8). Zde se naráželo na praktickou metodu, která je v souladu s doporučovanou koncepcí, nicméně zkušenosti pedagogů jsou rozporuplné, neboť k takovému dialogu je třeba jakési úrovně znalostí tak, aby diskuze mohla být konstruktivní. „Myslím si, že by to mělo být ve stylu těch

Platonů, Sokratů, těch, kteří mluvili k lidu a přenášeli ty moudrosti mezi ně a vyvíjeli je“ (Informátor č. 6).

6 Diskuze

6.1 Hodnocení průběhu a výsledků výzkumu

Během rozhovorů se studenty se ukázalo, že je velmi těžké i během otevřeného rozhovoru vzbudit zájem studentů k poctivému zamyšlení nad tématem. Místo toho občas vypovídali konformně a předvídavě. Což se ukázalo v mnohých protichůdných tvrzeních během jediného rozhovoru. Pro kvalitativní přístup k výzkumu byly ovšem podnětné i jednotlivé výpovědi odhalující postoje co do jejich rozmanitosti.

Výsledky průzkumu ukázaly, že mé očekávání nevalného vztahu studentů k filosofii není zakotveno v nízké prestiži filosofie. Spíše vyvstaly nové otázky o propojení filosofie s praxí. Díky tomuto pohledu je nutné se zamyslet, co vlastně filosofie svým obsahem může studentům nabídnout, ať už ve výchově k dovršení lidského způsobu bytí, nebo jako součást vědeckého diskurzu pohybové kultury, či jako metodologická východiska a reflexe ostatních odborných směrů.

6.2 Co je vlastně obsahem filosofie?

Jedno z úskalí koncepce výuky filosofie vidím v neshodách kolem obsahu, který vlastně filosofii determinuje. Nemyslím si, že existuje jedno zázračné rozuzlení, ke kterému se obsah filosofie dopracuje, mohu ovšem za sebe definovat oblasti, které pokládám za důležité pro výuku filosofie.

6.2.1 Metafyzika

Tvoří jeden ze základních pilířů filosofie již od jejího prvopočátku - Aristoteles (1927) ji nazývá první filosofií. Heidegger (1993) při její analýze dává rovnítko mezi ní a filosofií samu.

Rajský (2012) předkládá pedagogický význam metafyziky jako její zachycení optimismu. Jestliže postmoderní kultura odmítá všechny metafyzické koncepce jako implicitně násilné, jestliže relativizuje racionalitu a rozumovým úvahám přisuzuje obecnou platnost, jestliže odmítá morální a etickou normativitu lidského jednání, potom se výchova, jako formující instituce dostává do podezření z manipulace a kulturního násilí nebo výkonu politické moci. Pokud opravdu dojde k budování nové Evropy na tradičních hodnotách a kulturních předpokladech jako východisko z postmoderní rozpolcenosti, potom musí být metafyzika připravena řešit předexistenciální otázky.

Článkem, který nám edukačně doplňuje přechod mezi metafyzikou a etikou je spiritualita a náboženství. Robinson a Parry (in Hurych, 2013, 25) tvrdí, že spiritualita může poskytnout etice metafyzický základ, navíc je stejně jako etika spojená s praxí. V rozhovorech s informátory několikrát zaznělo propojení filosofie s náboženstvím i s jistou dávkou odmítání. Je ovšem pravděpodobné, že tyto tendence, které se budou odvolávat systematického uchopení fenoménů, jež nepochází ze zkušenosti, které jsou nad nimi nebo jim předchází, budou sílit. A to tím více, čím si budeme uvědomovat právě své místo v postmateriálním světě.

6.2.2 Etika

Z hlediska výchovy a výuky ji pokládám za neoddělitelnou filosofickou disciplínu. Dle definice se etika zabývá „vztahem lidského jednání k morálním normám, původem a povahou těchto norem, jakož i smyslem lidského života a problémem jeho štěstí“ (Blecha, 2002, 220). Pokud se budeme snažit navrátit filosofii zpět člověku, musíme proniknout k jeho bytostnému tázání skrze každodenní dilemata. Jeho současné problémy, které není možné řešit zkušeností, protože jsou nové, případně ty trvalé, které nemají jednoznačné morální řešení. Osobně se domnívám, že věda před námi tlačí

obrovskou kouli etických problémů, které budeme muset řešit. Myslím, že bez hlubšího proniknutí do teorií etiky, ale i do metafyzických a hodnotových základů neuneseme tíhu autonomního rozumového subjektu. Bez zakotvenosti světového étosu, tzn. základního mravního postoje člověka, přijde podle Kunga (1992, 33) krize nejen sociální, ale i politická a hospodářská.

6.2.3 Ontologie a jednotící věda se vztahem k celku

Pokud chceme ustanovit jakoukoli vědu, musíme vymežit její obsah a metody. Každou vědu tak musíme postavit na předpokladech, které jsou mimo její předmět. Na nezpochybnitelných předpokladech a a priori zkušenostech. Věda potom musí tyto předpoklady respektovat a doufat. Věda nestojí na ničem jiném, než na doufání, že něco je tak jak je, nezabývá se tedy ontologickou podstatou. Námitky analytických filosofů, že to o čem nelze smyslupně mluvit, o tom je třeba mlčet, jsou přesně, dle mého názoru, východiska konkrétní vědy, i když to bude věda zabývající se analýzou jazyka. Nejsem tedy ochoten připustit paralelní souběh věd, ukotvených nějak ve vzduchoprázdnu, kde je filosofie jednou z disciplín. Jsem ještě mladý na to, abych svůj názor zastával z nostalgie nad první všemocnou vědou. Pokud se ale podívám zpět, pak vidím, že filosofické paradigma rozvinulo konkrétní vědy tak, jako například empirismus a racionalismus rozvinul přírodní vědy. Jinými slovy, všechny vědy musí důvěřovat filosofii, protože důvěra je jediným důkazem, který ji potvrzuje. Není to tedy Popperova falzifikace, jako v moderní vědě, nýbrž schopnost vytvořit mateřské zázemí, o kterém vědecké děti nechtějí pochybovat, které jim umožňuje jejich rozvoj.

„Je to vskutku toto zaměření na všeobjímající celek, co filozofii odlišuje od jednotlivých věd: zatímco jednotlivé vědy si kladou za úkol prozkoumat a vyložit určitý ohraničený obor jevů, jako např. stát, řeč, dějiny, organický život

atd., filozofie se snaží i tam, kde se filozofické myšlení nejprve zaměřuje na určitý omezený předmět - zařadit jednotlivé životní jevy do velké, všeobjímající souvislosti, nalézt jejich společný smysl a také spojit výsledky jednotlivých věd v jednotný obraz světa, ve světový názor“ (Störig, 1992, 25).

S touto úctou by měla věda k filosofii přistupovat a snažit se o provázanost k celku světa. Vědecká distance od filosofického přístupu ke světu snižuje její prestiž, což u studentů vyvolává pocit, že filosofie stojí stranou nebo je dokonce přežitá. Toto pojetí může výuka filosofie stylem historických přehledů ještě více utvrzovat.

6.2.4 Gnoseologie a metodologie vědy

Za součást filosofie pokládám metodologii konkrétních věd, jejich terminologii a také tvorbu nových hypotéz (Čížek, 1974, 238). V analytické filosofii platilo: „prací filosofa je vybrousit pojmový aparát, který nám poskytuje jazyk, a prací vědce pak je třídit výroky na ty, které jsou pravdivé a na ty, které nejsou“ (Peregin, 1994, 96). Toto naštěstí dnes již překonané dogma, ať již postanalytickou filosofií opírající se o kultivaci východisek samotnými závěry, nebo i experimentálními filosofy jako Haidt (in Knobe & Doris, 2008) a jejich konfabulacemi a postdoc racionalizací. Proto je důležité, aby filosofové byli součástí vědeckých týmů a podíleli se na interpretaci výsledků. Není možné oddělovat teoretickou a praktickou rovinu téhož předmětného zkoumání na dva nesmiřitelné tábory, kde jedni neoprávněně generalizují a druzí nepodloženě konstatují. Filosofická metodologie musí udávat vědecký směr oboru a niternou reflexí jejich výsledků tuto metodologii kultivovat.

Není silnějšího výroku než Patočkovo (1992, 9) tvrzení, že vědění jakožto nahlédnutí má dva zásadní úkoly. Učinit danost pochopitelnou a utvářet nás samotné. Proto je nutné neustále přehodnocovat východiska vědy. Etymologicky pochází slovo

„metoda“ z řeckého „Hodos“ tedy „být na cestě“ (Blecha, 1994, 178), což je pro tuto diskuzi příznačné. Pokud řekneme obecně věda, každý si představí nejspíš vědy přírodní. Nicméně ty společenské a humanitní musí vést s filosofií neustálý dialog. Z tohoto důvodu je nutné spojovat i výuku filosofie přímo se scientisticky orientovanými obory a vést tento dialog už na úrovni výuky.

6.3 Jaký je dnes smysl filosofie?

Doby, kdy byla filosofie stěžejním kamenem výuky na vysokých školách, je dávno pryč. Stále více sílí utilitaristické tendence ekonomicky upadnuvší vědy, stejně tak jako vše je zasvěceno výkonu, hmatatelnému výsledku, žel vždy jen krátkodobému. Něco, co může změnit společnost výrazněji, od základu, je příliš časově náročné a nejde to jednoduše exportovat na snímek evaluační prezentace. Naše současná společnost vede otevřenou diskuzi o změně školství pod tlakem konkurenceschopnosti a srovnání našeho výkonu. Bohužel všechny navrhované kroky k úpravě, jako například plošné testování žáků základních škol, redukce humanitních oborů na úkor průmyslově využitelných absolventů, propojení vzdělávacích a vědeckých institucí, sledují pouze ekonomicko-materialistické paradigma. Přitom současná krize, jejíž ekonomické aspekty jsou nám zveřejňovány je, dle mého názoru, pouze důsledkem krize sociální, společenské. Řešení, která jsou ve výchově a vzdělávání nyní realizována reagují pouze na tyto důsledky nikoli příčiny, čímž se do budoucna ještě více prohloubí krize lidská.

V současnosti častá diskuze na téma souvislosti vědy, filosofie a vzdělávání jsou vedena v duchu celeosvětově dominantní analytické filosofie (Paleček, 2009, Peregin, 2009), která se mimo jiné vyznačuje scientismem, tedy podporou vědy. Jejich varianta filosofického myšlení, pokud ho ještě takto můžeme nazvat, přestává být východiskem pro vědu, stává se rovnocennou vědní disciplínou se všemi důsledky, akcentem

karteziánského přístupu a distancí od metafyziky a subjektivity. Dle mého názoru, jeden z předpokladů filosofie, její nevědeckost, tedy alespoň některé aspekty, které současná věda nerespektuje, se stávají důvodem k vyloučení filosofie z vědeckého diskurzu a omezení jejího společenského vlivu.

Právě odlišnost a rozmanitost filosofických metod musí pomoci vědě řešit body zlomu, které ji čekají. Na rozdíl od obecného povědomí o pokroku a homocentrismu, jsem mnohem více skeptický vůči míře současného vědeckého poznání. Zkoumání světa je teprve na začátku, musíme být připraveni přijmout překvapivá zjištění. Oborový vědecký systém není sám schopen přežít významné milníky v poznání. To je úkol filosofie. Proto nemůže být součástí vědeckého světa. Nebyla by rezistentní, jelikož pravidla, která musí přijímat vědecká teorie, úzce vymezují paradigma jejího přístupu, tzn., že předem musí přijmout premisy, které jsou ustanoveny jako nezpochybnitelná tvrzení. To ovšem neznamená, že konkrétní filosofický diskurs, i s ohledem na námitky relativismu, nemůže přijmout takovéto apriori. Každá z filosofických metod s takovými předpoklady pracuje. A toto paralelní nahlížení, vědecké i mimo vědecká paradigmatata jsou postmoderní pluralitou. Není to tedy relativismus, to je pouze jedna z teorií v této pluralitě.

V přirozeném vývoji by filosofie nejspíš neřešila svou současnou krizi. Krizi, kterou spatřuji ve vnímání potřebnosti filosofických rozborů současnou společností. Intervence systémových rozhodnutí zaměřená na jednodušší, úzce zaměřené a dobře měřitelné cíle, zavdávají důvody k diverzifikaci cílů a vzdaluje se od přirozeného světa v Patočkově smyslu (1996).

Má kritika je koncentrována na úzce zaměřenou vědeckou disciplínu, která není schopna posoudit co je vědecké a co ne. Tuto pozici může zastávat pouze nepartikulární

paradigma, které má předmět zkoumání rozšířený a má k tomu vhodné a různorodé metody, tedy filosofie. „Pravda je to, co tuto skutečnost zakládá v něčem daleko původnějším, než je soubor jsoucn, která měříme a pak tato měření falzifikujeme jinými vědeckými metodami. Jen filosofie dochází v tázání do těchto vzdálených krajín, vědce to ani nenapadne, má jiné starosti“ (Hogenová, 2009, 91).

6.4 Současné problémy filosofie

S výukou filosofie velmi úzce souvisí i její současné vnitřní problémy. Švec (2010) vidí zásadní nesnáze otevřenosti filosofie vůči veřejnosti v hermetismu, bagatelizaci a vizionářství. Hermetismem rozumí uzavřenost, za kterou může temný a přísný jazyk, díky kterému veřejnost netuší, jak se tyto erudované diskuze týkají běžného života. Je také stále patrnější, že právě odklon od přirozeného jazyka způsobuje neporozumění i mezi jednotlivými filosofickými směry, jako se to stalo v hluchoněmém dialogu skalních fenomenologů se stoupenci analytické filosofie.

Za bagatelizaci považuje zjednodušování myšlenek až k jejich vyprázdňování během filosofické popularizace v médiích. S médii a popularizací souvisí i třetí problém, který vyvstává, pokud filosofové pod tlakem obhajoby užitečnosti pro společnost pronášejí myšlenky aplikovatelné v praxi, navrhnou nové směry, kterými by se společnost měla ubírat.

Kritikem stavu současné filosofie je také Jaroslav Peregin (2009). Ten se zamýšlí nad vytlačení filosofie z vědeckého světa a hledá vymezení filosofie pomocí předmětu, metody nebo účelu. Je známým zastáncem analytické filosofie, která se v minulém století snažila založit „novou filosofii“ svým obratem k jazyku spolu s Carnapovým logickým pozitivismem. Je těžké si představit filosofickou antropologii potažmo kinantropologii, která by byla uveďa větou: „Lidská existence není uchopitelný

problém ve filosofickém pojednání a nemá smysl se zabývat otázkami, které nelze ani jasně formulovat“ (Peregin, 1992, 9). Celkově vnímá filosofii jako zbytkovou záležitost poté, co si ze světa lidského poznání odstřihly oborové vědecké disciplíny svůj předmět. Budoucnost filosofie shrnuje ve třech doporučeních: filosofie nemá žádnou metodu pro zkoumání předvědeckého poznání, musí dbát na navazování na vědecké výsledky a měla by usilovat o nadhled, který je cizí praktikujícím vědcům (Peregin, 2009, 11). Spousta problémů filosofie vznikla z redukce lidského poznání na oblast přírodní. Popelová (1968,160) rozlišuje klasickou společenskou vědu a poklasickou. Klasická měla cíl bádání v jedinečném kulturním jevu, zatímco poklasická společenská věda zapomněla na jedinečnost a za cíl považuje pouhý moment obecného, jehož hodnotu nahradila normálním výskytem, statistickým průměrem, kvantitativním určením. Vnímání vědy jako pozitivisticky uchopitelné reality je naštěstí mnohem méně patrné ve filosofické antropologii.

6.5 Filosofie jako cesta k lidskému způsobu bytí

Snížený zájem může být, dle mého názoru, způsoben systémem jakým je praktikováno vzdělávání na všech stupních vzdělávacího a výchovného systému. Tempo a množství informací, které musí student vstřebat, téměř vylučuje jeho vnitřní připravenost. Převážně v základním a středním vzdělání dochází k předběhu příjmu informací před vnitřní připraveností. Jinými slovy otázku, vnitřní tázání vzniklé z údivu z otevřenosti vůči světu, předbíhá přímočará odpověď. Tento moment je pro mne velmi signifikantní a je paralelou s konzumním obstaráváním materiálních statků, žití v předběhu, vyloučení autentického způsobu existence.

To, co postmoderní společnost tak kritizuje v materiálním světě, nechá klidně plynout ve světě duchovním. Jistě, momenty jako povinná četba, jsou všeobecně

vnímané jako kultivační a čistě prospěšné, ale dovolím si kontroverzní kritiku. Nebereme studentovi možnost klást si otázky a hledat na ně odpovědi, jeho objevitelskou snahu, která dokáže tak účinně akcelarovat proces učení? Jak po něm potom můžeme za pár let chtít, aby si kladl otázky. Aby problematizoval něco, co mu v rámci konzumu názorů bylo dávno zodpovězeno. Nemůžeme se potom divit, že objevitelské úsilí studentů je namířeno jiným směrem, mimo studijní záležitosti. „Ve filosofii se setkává nesamozřejmost (problematicnost) obsahu, který jako takový je východiskem humanitních i přírodních věd s potřebou klást si otázky a hledat na ně odpovědi, je filosofie vynikajícím nástrojem uplatnitelným ve výuce“ (Bauman, 2005, 49).

Není to ovšem vina pouze vzdělávacího systému. Úcta k teoretickým disciplínám je obecně nízká. Což ostatně není nic nového: „Každému učení a zaměstnání, které vede k bohatství, je z duše ochoten se naučit a pěstovat je dále, ostatním se posmívá.“ (Platon, 1939, 77). Důraz na praktickou stránku vzdělání je zdůrazněn ekonomickým paradigmatickým dobou, nebo je také klidně můžeme označit postmoderním Foucaultovým epistémem (in Petříček, 1991, 87), který předem vyznačuje prostor našeho vnímání světa. A pokud bychom si připustili i trochu konspirační teorie, tak se není čemu divit. Machiaveliho vladařství se v ekonomickém světě stále velice dobře uplatňuje a chyby tohoto přístupu, projevené jako externality, tedy selhání ekonomických teorií, jako jsou aplikace vězňova dilematu a tragédie obecních statků (Ridley, 2000) lze stále úspěšně kompenzovat.

Otázkou tedy zůstává, jak vytvářet podmínky pro rozvoj kritického myšlení a je-li vůbec snaha o tuto proměnu. Jisté je, a to víceméně vyplynulo i z mého průzkumu, že na vysoké škole je třeba již stavět na principech moderní pedagogiky, ať je to

projektová práce, samočinnost, objevitelské kompetence. Přes to všechno se stále setkávám se spolužáky těžícími z memorování a elementárních znalostí. „Opakem výchovy a vzdělání je každé takové zaměření, které preferuje okamžitý účel: znalost mnoha faktů, informace, pouhé přizpůsobení člověka společenskému statu quo a využití lidské intelektuální nebo pracovní 'síly'“ (Kratochvíl, 1995, 10).

6.6 Od praktického k teoretickému

Průzkum dále ukázal sklony studentů k utilitarismu, tzn. jednat tak, aby se maximalizoval sociální užitek (Anzenbacher, 2001, 121). Tyto tendence jsou samozřejmě silně patrné ve společnosti a do jisté míry i přímo v řízení celého vzdělávání. Cestou, dle mého názoru, není se od utilitarismu distancovat, nýbrž ho překonat. Dialekticky dokázat studentům na praktických příkladech přesah přes hranice účelu. Například studenti oborů s esteticko-uměleckým zaměřením využívají umělecká díla, jako příklady epochálních filosofických diskurzů aplikovaných v umění. V našem oboru vidím tuto cestu v propojení s etikou. Tato praktická součást filosofie nabízí nepřeberné množství dilemat, která jsou filosoficky aktuální a přesto s přesahem do obecné filosofie. Problémy jako well-being, trolley problém, Knobe efekt jsou, dle mého soudu, otevřenou branou k propojení obecných teoretických východisek, ke kterým se skrze tato témata lze dopracovat, s praktickými dilematy běžného života.

6.7 Dialog jako základní metoda výuky filosofie

Odpovědi a poznatky, které filosofie předkládá jsou nesourodé a mnohdy neodpovídají intersubjektivním nárokům na rozdíl od poznatků vědy. Hodnotu mají jen pro nás samotné. Proto je dialog důležitý při výuce filosofie mnohem více než v jiných

oborech. Nárok objektivitu vzniká až při racionálním a argumenty podloženém diskurzu. Na nutnost dialogu v obecné a hlavně etické výuce filosofie na sportovních školách upozorňuje také Cavalliniová (2006). Tělesná výchova a výchova ke zdraví není možná, pokud nerozkryjeme subjektivní vnímání pohybu ve společné diskuzi. Výsledky průzkumu jednoznačně ukazují na potřebu tohoto dialogu.

6.8 Didaktické pomůcky

Myslím, že výše uvedená východiska mohou směřovat k novému pojetí výuky filosofie na školách nejen kinantropologického zaměření. Tendence, které neustále snižují počet hodin přímé výuky zavrhuje možnost sdělit studentům frontální, přednesovou metodou všechny informace. Nezáživnost této metody, kterou ukázaly názory některých informátorů, mnohdy uzavírá jejich vstup do oblasti objevování a hledání. Přitom je z rozhovorů také patrné, že k vytvoření pozitivního přístupu k samovzdělání ve filosofii stačí zažehnout často nepatrnou jiskru. Z průzkumu většinou vyplývá, že pedagogové, vyučující filosofii na Fakultě tělesné kultury jsou vnímání studenty velmi pozitivně a úctyhodně. Přesto se jim nedaří vytvořit mezi studenty a filosofii vztah trvalejšího charakteru. Díky tomu se filosofie dostává dlouhodobě do začarovaného kruhu. Díky klesající oblíbenosti dochází ke snižování jejího významu pro studenta a tím, díky na studenta orientovanému systému, opět klesá její oblíbenost.

Proto se domnívám, že je zapotřebí po vzoru „Filosofie pro děti“ vybudovat systém didaktických metod založených na příbězích, hrách a prožitkových situacích. Nebude to úkol lehký, nicméně lze do jisté míry využít styl her, které používá zážitková pedagogika. Nejtěžší, dle mého názoru, bude přizpůsobení her a příběhů pedagogické realitě tak, aby umožňovaly větší počet studentů, časovou omezenost, rozdílnou míru filosofického předporozumění nebo využívání „moderních“ metod výuky jako e-

learning apod. Cílem této intervence by bylo vyvolat ve studentech obdobou sokratovské dialektiky pocit neúplnosti a omezenosti jejich vědění. Proměnit údiv v otázku a zrodit touhu a nutnost hledání odpovědi.

7 Závěr

Provedené výzkumné šetření ukázalo, že studenti vnímají filosofii jako potřebnou pro všeobecný přehled. Méně už jsou schopni domýšlet vztah filosofie k ostatní náplni studia a vnímají ji tak pouze jako teoretickou a osamostatněnou akademickou disciplínu. Vztah k filosofii, budovaný ve smyslu heidegerovské naladěnosti a gadamerovského předporozumnění by mělo být úkolem nižších stupňů vzdělávání. Studenti, ke kterým se v předchozím studiu nedostala filosofie blíže, si k ní na vysoké škole jen těžko hledají cestu. Přesto, že o tomto moderním pojetí výuky pojednávají všechny pedagogické teorie z poslední doby, veřejnosti jsou představovány spíše jako alternativní.

Provedené kvalitativní výzkumné šetření dospělo nezávisle k podobným výsledkům jako například kvantitativní výzkum, který realizoval Sochor (2011) na gymnáziích. Ten dospěl k závěru, že navzdory jinak poměrně negativnímu vnímání filosofie jako oboru nepraktického a neatraktivního, k ní studenti přistupují s širokou škálou očekávání. Nenaplnění těchto očekávání a celková ztráta zájmu o obor se podle něj zdá být dána souhrou dvou hlavních činitelů. Za prvé komplikovaností a nesourodostí filosofie samotné a za druhé didaktickými problémy, danými částečně tradicionalistickým přístupem škol a částečně přílišnou obsáhlostí požadovaných výstupů.

Žádná vysoká škola a ani Fakulta tělesné kultury nemůže suplovat roli předchozího vzdělávání a musí do jisté míry počítat se studenty jako s lidmi připravenými se vzdělávat. Je třeba, aby rozvoj logického a kritického myšlení navazoval na předchozí základ, aby studenti byli připraveni vést filosofický dialog.

Jednou z mnoha cest je i „Filosofie pro děti“, která našla své zázemí v českém pedagogickém diskurzu (Bauman, 2005; Cimmermanová, 2011; Cvach, 2005; Macků, 2008). Jde o metodu výuky filosofie dětem předškolního a školního věku prostřednictvím pohádek a příběhů a následné diskuzi. Tento koncept se snaží postavit celé vzdělávání na nových základech kritického přístupu k získávaným informacím.

Dokud nebudou důsledně aplikovány principy evropských pilířů vzdělání, pro rozvoj kritického a tvůrčího myšlení proti memorování a plnění pouze znalostních cílů, bude třeba uchopit výuku filosofie více líbivě na úkor jejího rozsahu i na odborné vysoké škole jakou je Fakulta tělesné kultury.

Další otevřenou otázkou, která vyplynula z odpovědí informátorů je užší propojení filosofie s vědeckým poznáním. Pokud nechce naše fakulta prohlubovat rozdíl mezi vědeckým a filosofickým vnímáním světa, je třeba propojit praktické předměty s teoretickými společným, pokud možno jednotným filosofickým podložím kinantropologického oboru. S vzájemnou úctou a respektem k předmětům svých oblastí v kruhu vyučujících, může dojít ke zvýšení edukační schopnosti celé kinantropologie, což by mělo mít i vliv na snažší začlenění filosofických témat do výuky.

Z rozhovorů, které jsem během této práce realizoval, jsem dospěl k několika úkolům výuky filosofie, specifikované pro naši fakultu.

Za prvé by to měla být filosofie tělesné kultury. Terminologie, podstata a principy kinantropologie. Tuto část bych koncipoval pro žáky vyšších ročníků spíše vědecky zaměřených, kteří budou ctít a nést myšlenku oboru.

V druhé řadě filosofii pro osobní rozvoj vychovávaných pedagogů, sportovců a zdravotníků. Populární a prakticky zaměřené tázání, ve snaze co nejvíce zaujmout a nastartovat samovzdělávací proces. Za důležité také pokládám propojit filosofii

s ostatními předměty směrem k ucelené tvorbě a kultivaci osobnosti absolventa a jeho profilu. „Přesah a přínos filosofie rovněž spočívá v tom, že v hodinách filosofie osvojený „návyk“ nepovažovat věci za samozřejmé, ptát se a vytrvale hledat odpovědi se velmi přirozeně přenáší do ostatních oborů (předmětů), čímž zcela zásadně mění celý pohled na vzdělávání a také přístup k němu“ (Bauman 2005, 50).

Třetí součástí výuky by měl být rozvoj kritického myšlení, kultivace psaného projevu a schopnost argumentace. Samorozvíjecí proces se nejspíš vlivem zanedbání těchto schopností v předchozím vzdělávacích stupních nepodaří nastartovat u všech studentů, proto je důležité využít i klasickou externě-motivační metodu osvojení základních dovedností. V této části bych doporučil zvýšit vliv estetické kultivace na celkovou schopnost poznávat realitu z pozice otevřenosti vůči světu.

Změna přístupu vyžaduje nejen obsahovou redukci a konkretizaci uvedenou výše, ale i metodiku výuky, tzn. její didaktickou realitu. V současném akademicko-didaktickém diskurzu téměř absencuje tvorba edukačních materiálů, pomůcek a jiných podpůrných prostředků, které jsou naproti tomu velmi rozšířené v přírodních vědách nebo například při výuce cizích jazyků. Přesto je motivovaný a kvalitně připravený pedagog stěžejním pilířem celého pedagogického procesu. Další konzervace stavu, jež postupně přivádí filosofii mezi historické a popisné odpovědi, je třeba vystřídat atraktivností a subjektivně vnímanou užitečností na úkor množství předkládaných informací s maximálním využitím dialogické metody místo metody frontální.

8 Souhrn

Cílem této práce bylo zjistit a osvětlit subjektivně vnímaný nízký zájem studentů o výuku filosofie a obecně o filosofické otázky. Zaměřil jsem se na analýzu východisek vzdělávání a snažil se nalézt styčné body společného dialogu vycházejícího z úrovně a potřeb studentů, potřeb společnosti i vědeckého oboru.

Realizovaný kvalitativní průzkum metodou polostrukturovaného rozhovoru ukázal, že filosofie je studenty vnímaná vesměs jako potřebná, avšak méně oblíbená. Zároveň jsem z průzkumu vyvodil několik otázek k diskusi. V první řadě jde o nízkou provázanost filosofie s ostatními předměty, což vytváří dojem okrajové záležitosti. Za druhé jde o nízkou připravenost studentů přijmout roli iniciátora sebevzdělávání a za třetí jde o zvýšení atraktivity předmětů obsahovou stránkou i metodou výuky.

9 Summary

The aim of this study was to investigate and explain the subjective perceptions of students interested in teaching philosophy and general philosophical questions. I focused on the analysis bases of education and trying to find points in common dialogue coming from the quality and needs of students, needs of society and needs of scientific disciplines.

Conducted qualitative research using semi-structured interview showed that students of the philosophy is mostly perceived as a necessary, but less popular. I also concluded from a survey several issues for discussion. First of all is a low coherence philosophy with other objects, which gives the impression of peripheral issues. Secondly, the low readiness of students to take the role of initiator self-education and third terms of increasing the attractiveness the objects aspect of content and methods of instruction.

10 Referenční seznam

Anzenbacher, A. (1990). *Úvod do filozofie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. n.p.

Anzenbacher, A. (2001). *Úvod do etiky*. Praha: Academia.

Aristoteles. (1927). *Metafysika*. Praha: Česká akademie věd a umění.

Aristoteles. (1939). *O duši*. Praha: Jan Laichter.

Bauman, R. (2005). Cíle základního vzdělávání a možnosti jejich naplnění prostřednictvím výuky filozofie na prvním a druhém stupni ZŠ. In Příprava učitelů a aktuální proměny v základním vzdělávání. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.

Blecha, I. (1994). *Filozofie: (Základní problémy)*. Olomouc: FIN.

Borrego, M., Douglas, E. P., Amelink, C. T. (2009). Quantitative, Qualitative, and Mixed Research Methods in Engineering Education. *Journal of Engineering Education*, 98, 1.

Brezinka, W. (1996). *Filozofické základy výchovy*. Praha: Zvon.

Bystroňová, M. (2011). *Experimentální filozofie: Bakalářská práce*. KFil FF MU.

Callahan, J. C. (2004). From the Applied to the Practical: Teaching Ethics for Use. In Teaching Philosophy: Theoretical Reflections and Practical Suggestion. Oxford: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.

Cavallini, M. F. (2006). Who Needs Philosophy in Physical Education?. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 8, 77.

Cimmermanová, J. (2011). *Program „Filozofie pro děti“ a jeho vliv na vývoj verbálního projevu dětí mladšího školního věku*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích - Pedagogická fakulta.

Cvach, R. (2005). Možnosti využití zkušeností učitelů z volnočasových aktivit při tvorbě ŠVP a uplatnění programu „Filozofie pro děti“ ve ŠVP. In Příprava učitelů a aktuální proměny v základním vzdělávání. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.

Čížek, F. (1974). *Teorie a empirie*. Praha: Svoboda.

Dewey, J. (1998). *Malá antológia filozofie 20. storočia: Pragmatismus*. Bratislava: Iris.

- Eco, U. (1997). *Jak napsat diplomovou práci*. Olomouc: Votobia.
- Fink, E. (1993). *Hra jako symbol světa*. Přel. Petříček, M. Praha: Český spisovatel, a.s.
- Frömel, K. (2002). *Kompendium psaní a publikování v kinantropologii*. Olomouc : Univerzita Palackého.
- Gadamer, H. G. (2003). *Aktualita krásného: Umění jako hra, symbol a slavnost*. Praha: Triáda.
- Gadamer, H. G. (2010). *Pravda a metoda I.: Nárys filosofické hermeneutiky*. Praha: Triáda.
- Gulich, V. (1968). *Problémy filosofie výchovy*. Praha: SPN.
- Hartnoll, R. a kol. (2003). *Příručka k provádění výběru metodou sněhové koule: Snowball Sampling*. Praha: Úřad vlády České republiky.
- Heidegger, M. (1993). *Konec filosofie a úkol myšlení*. Praha: Oikoymenh.
- Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál s.r.o.
- Hodaň, B. (2006). *Sociokulturní kinantropologie I: Úvod do problematiky*. Brno: Masarykova univerzita.
- Hodaň, B. (2009). *K problému filozofické kinantropologie*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Hogenová, A. (2000). *Etika a sport*. Praha: Karolinum.
- Hogenová, A. (2001). *Areté: základ olympijské filozofie*. Praha: Karolinum.
- Hogenová, A. (2006). *K fenoménu pohybu a myšlení*. Praha: Eurolex Bohemia a.s.
- Hogenová, A. (2009). *Starost o duši*. Praha: PedF UK.
- Hurych, E. a kol. (2013). *Spiritualita pohybových aktivit*. Brno: Masarykova univerzita.
- Chrásková, M. (2007). *Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada.
- Jirásek, I. (2005). *Filosofická kinantropologie: setkání filosofie, těla a pohybu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

- Jirásek, I. (2013). Specifikace filosofické antropologie prostřednictvím tematiky lidského pohybu: Filosofická kinantropologie. *Filosofický časopis*, 61, 1.
- Knobe, J. (2006). *Folk psychology, Folk morality*. Princeton University: Department of Philosophy.
- Knobe, J. & Doris, S. (2008). Strawsonian Variations: Folk Morality and the Search for a Unified Theory. In *The Handbook of Moral Psychology*. Oxford: Oxford University Press.
- Knobe, J. & Nichols, S. (2008). *Experimental Philosophy*. New York: Oxford University Press.
- Kolektiv autorů. (1969). *Filosofie metodologie věda*. Praha: Svoboda.
- Komenský, J. A. (1948). *Labyrint světa a ráj srdce*. Praha: Kalich.
- Kratochvíl, Z. (1995). *Výchova, zřejmost, vědomí: Základní pojmy a představy výchovy*. Praha: Herrmann & synové.
- Kudláčková, B. (2006). *Fenomén výchovy: Historicko-filozoficko-antropologický aspekt*. Bratislava: VEDA.
- Küng, H. (1992). *Světový étos: Projekt*. Zlín: Archa.
- Lipman, M. (1978). Can Philosophy for Children Be the Basis of Educational Redesign?. *Social Studies*, 69, Nov 1.
- Macků, R. (2008). *Filozofování s dětmi jako způsob výchovy zážitkem ve volném čase*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta.
- Masaryk, T.G. (1990). *Ideály humanitní*. Praha: Melantrich.
- Nakonečný, M. (1973). *Emoce a motivace*. Praha: SPN.
- Oborný, J. (2001). *Filozofické a etické pohľady do športovej humanistiky*. Bratislava: Slovenská vedecká spoločnosť pre telesnú výchovu a šport.
- Ochrana, F. (2009). *Metodologie vědy: Úvod do problému*. Praha: Karolinum.
- Paleček, M. (2009). Filozofie a filozofie (společenských) věd?. *Filosofie dnes*, 2009, 2.
- Palouš, R. (1990). *K filosofii výchovy*. Praha: SPN.
- Palouš, R. (1991). *Čas výchovy*. Praha: SPN.

- Patočka, J. (1991). *Sókratés: Přednášky z antické filosofie*. Praha: SPN.
- Patočka, J. (1992). *Evropa a doba poevropská*. Praha: Lidové noviny.
- Patočka, J. (1996). *Péče o duši*. Praha: Oikoymenh.
- Patočka, J. (1997). *Filosofie výchovy*. Praha: PdF UK.
- Pelcová, N. (2004). *Filozofická a pedagogická antropologie*. Praha: Karolinum.
- Pelikán, J. (1995). *Výchova jako teoretický problém*. Ostrava: Amosium servis.
- Peregin, J. (1992). *Logika ve filosofii, filosofie v logice: Historický úvod do analytické filosofie*. Praha: Herrmann a synové.
- Peregin, J. (1994). Post- analytická filosofie. *Organon F*, 1, N. 2, Bratislava: Filosofický ústav SAV.
- Peregin, J. (2009). „Filosof?? A to se nemůžete živit nějak poctivě?“. *Filosofie dnes*, Vol 1, No 1.
- Petříček, M. (1991). *Úvod do (současné) filosofie*. Herrmann a synové.
- Platon. (1939). *Politická výchova*. Praha: Bohuslav Hendrich.
- Popelová, J. (1968). *Rozpad klasické filosofie: Vznik soudobého filosofického schizmatu*. Praha: Svoboda.
- Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J. (2001). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál.
- Rajský, A. (2012). *Dialogická konstrukce člověka jako důvod pro pedagogický optimismus: Dialog ve výchově, umění a sportu*. Praha: PedF UK.
- Ridley, M. (2000). *Původ ctnosti: O evolučních základech a zákonitostech nesobeckého jednání člověka*. Praha: Portál.
- Senechal, D. (2010). Why do we need a philosophy of education?. *American Educational History Journal*, Volume 37, Number 1, USA.
- Sochor, L. (2011). *Filosofie a její vnímání na českých středních školách v souvislosti s používanými způsoby výuky*. Olomouc: FF UP v Olomouci.
- Sokol, J. (2002). *Filozofická antropologie*. Praha: Portál.

Steiner, R. (1991). *Filosofie svobody: Základy moderního světového názoru*. Praha: Baltazar.

Störig, H. J. (1992). *Malé dějiny filozofie*. Praha: Zvon.

Šimeček, D. (2008). *Popper a Feyerabend: (diskuse o pojetí vědy)*. Brno: Masarykova univerzita Filozofická fakulta.

Švec, O. (2010). Trojí úskalí současné filosofie a požadavky, které z toho plynou. *Filosofie dnes*, Vol 2, No 1, Hradec Králové: KFSV FF UHK.

Výzkumný ústav pedagogický. (2007). *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. Praha.

Welsch, W. (1993). *Postmoderna: pluralita jako etická a politická hodnota*. Praha: KLP.

Welsch, W. (1994). *Naše postmoderní moderna*. Praha: Zvon.

11 Přílohy

11.1 Rozhovor č. 1

Věk: 34 let

Střední škola: Polytechnická

Pohlaví: muž

Co ti dala výuka filosofie?

„Svět je strašně jednoduchý, jenom lidé si ho sami ztěžují...Filosofie je z mého pohledu velký návrat v čase právě proto, abychom zjistili odpovědi na budoucnost.“

Myslíš si, že význam, proč studovat filosofii, je abychom se poučili z minulosti?

„Bohužel to tak není, lidé jsou nepočítelní stovky generací, na tom se asi nic nezmění. Jde však vidět, že lidé před 2000 lety přemýšleli nad stejnými věcmi. Řeší, dalo by se říci, stejné problémy, jen v jiné době. Každý se snaží v tom najít vyšší význam, spojovali si i nějaké přírodní věci k sobě, ale nejčastěji, co mě utkvělo v hlavě, je otázka bytí a nebytí, co se stane, když umřu. Zda moje já zůstane někde existovat nebo umře s mým tělem. Tyto věci oni otevřeli a v podstatě doteď, toto téma není uzavřené. Pořád ta duše se smrtí je s otazníkem. Zůstane, nezůstane... Všichni to stále opakovaně řeší, ale točí se dokola, což je sice nesmírně důležité. Na druhou stranu si myslím, že řešit tak moc do hloubky stojí spousty litrů vína a nejsem si jistý, zda na to vůbec existuje odpověď.“

Co si myslíš o filosofii ve sportu?

„To je otázka, zda můžeme zaměňovat výrazy filosofie a nějaká vnitřní motivace. Dělat něco z nějakého úhlu pohledu filosofického..., podle mě to v tom sportu moc nejde, v pohybu ano, ale ne ve sportu.“

Myslíš si, že nějaké informace z filosofie využiješ v praxi?

„Pokud to rozdělím na osobní a profesní život, tak v osobním ano, na 80 %, ale v profesním jen 20 %.“

A co to znamená? V profesním životě to nepoužiješ?

„Tam se hraje podle jiných pravidel. Tam filosofie není na pořadu dne, tam se řeší úplně jiné zákonitosti. Pokud platí, že když si s někým podám ruku a platí ta dohoda, mělo by to nějaký filosofický podklad, tak ano. Beru to. Jsem zastáncem uzavírání dohod podáním rukou. Mě však stačí říci, že jdeme do toho a ani to podání rukou nepotřebuji.“

Jaký máš pocit, když čteš filosofickou knížku?

„Je tam vidět nějaká dynamika. Když jsem se do tohoto sektoru dostal poprvé, byl jsem v pasti, vůbec jsem nevěděl, kde a jak v tom hledat, jak v tom číst. Nicméně vlastní motivací jsem se přiměl, abych to nevzdal a pokračoval a najednou jsem začal číst mezi řádky a začal jsem chápat souvislosti, které mi před tím nepřipadaly vůbec možné. Pro mě byla filosofie určitě přínosná obrovským způsobem. Dokonce jsem se o ní zmínil i v několika pracech, což mě velmi překvapilo, hlavně proto, že jsem od toho neměl žádná očekávání. Já jsem žil v domnění, že to jsou jen nějaké povídky z dějepisu, ale strašně mile mě to překvapilo a jsem moc rád. Byl to jeden z předmětů, který bych klidně obsolvoval znova, ale chce to kvalitního vyučujícího, který zná, protože je velmi důležité, kdo tyto informace sděluje.“

Co by si řekl o učiteli/učitelce, kterého/kterou si měl jako poslední?

„Bohužel nemám tu výhodu, že bych mohl porovnávat. Nedostal jsem se k několika desítkám verzí. Nemůžu využít stupnice 1-10, kdo byl lepší nebo horší projevem nebo zkušenostmi...“

Nebo čím tě zaujal?

„Pro mě je primární, aby ten člověk měl zkušenosti hlavně z praxe. Nemám moc rád teoretické věci, když jsme v rovině, kdy teorie převažuje nad praxí. Měl by to být člověk, který je pro to zapálený, je mu to blízké, nedělá tu výuku proto, že to má v rozvrhu a jde na hodinu, ale proto, že se těší, že ty svoje zkušenosti může předávat dále. Filosofie je z mého pohledu předmět, který se nedá naučit, to se musí prostě pochopit, ty souvislosti. Chtít po někom napsat test z filosofie je podle mě úplně mimo mísu. Podle mě to může být z matematiky, z marketingu, kde jsou odborné názvy, které je dobré znát. Ale filosofie je něco jiného. Nepochopím, proč by měla být ve filosofii písemná zkouška. Ústní možná, ale písemná určitě ne.“

Ale filosofie má také své odborné termíny...

„Má, ale já si myslím, že je důležité popsat situaci, aby to pochopil ten druhý, než mu říci výraz, kterému 99 % populace nerozumí.“

Když se vrátím k té osobnosti učitele, byla to vhodná osobnost k výuce?

„Já si myslím, že to nadšení pro filosofii tam bylo, to v žádném případě nezastírám. Možná si jen momentálně trochu zahraji, nesešel mi způsob ukončení pro toho studenta, výklad dobrý, praxe byla, super, smekám. Ale ne ve sportu. Osobnost mi pasuje, dovedl bych si ji představit přímo na filosofické fakultě, pedagogické fakultě... Každý vyučující na tělesné fakultě by měl být trochu zapálený do sportu. Nejsem si úplně jistý, že je to taková osobnost, že by do práce jezdila na kole a o víkendu chodila běhat, ale to je jen z mého pohledu... Když jsme u té filosofie, tak ta katedra by měla mít svoji filosofii, ten tým lidí by měl fungovat na nějaké vlně, která je nastavená, ti lidé drží pospolu, sice se přednášky liší i obsahově, ale stále by měla fungovat jedna linka.“

Myslíš si, že by filosofie měla být součástí těch předmětů, že by neměla být jako samostatný předmět?

„Já si myslím, že by vždy mělo být něco stěžejního. Ať je to rekreologie, anatomie, ... vždy by tam mělo být stěžejního. To se prolíná napříč těmi předměty a ta filosofie se dá velmi dobře pochopit... Na naší škole to však válčuje rekreologii. Potom je však otázka nejenom přístupu vyučujícího, ale i žáků. Protože můžeš mít nejlepšího vyučujícího, ale když ti žáci jsou velmi negativní, dokážou rozbít koncepci výuky.“

Myslíš si, že mezi žáky je zájem o filosofii?

„To je super otázka, tu jsem čekal hned na začátku. Já si myslím, že hodně lidí to očekávání opravdu nemělo. Máme tu asi 260 předmětů, v průběhu pěti let, a filosofie mezi nimi. Mysleli jsme si, že si uděláme fajfku, že máme splněno, ale filosofie je úžasný předmět v tom, že může změnit úhel pohledu každého jedince a tam se může hodně získat. Pokud je však vyučující super bude vše O.K. Myslím si, že je filosofie pro menší počet posluchačů a ne pro aulu, kde je 400 lidí. Je to o individuálním kontaktu s posluchačem. A myslím si, že je jeden z předmětů, který měl být hned na začátku a dobře se postavil, a vypíchny se výhody, které z toho plynou i do ostatních předmětů, tak by to bylo perfektní. Mě hodně ze začátku namotivovaly přednesy lidí a osobností stylem, že nemusely mít něco napsané, nepotřebovaly slajdy. Dokázaly člověka oslovit a zanechat v člověku svůj otisk. Filosofie má k tomu úžasný nástroj.“

Má filosofie špatné jméno? Co si myslíš, o lidech, kteří vystudují tento obor?

„V prvním ročníku jsem byl v šoku při návštěvě kamarádky na filosofické fakultě. Chodili po chodbách studenti a učili se texty nazpaměť. Chodili a mluvili nahlas. Já jsem si říkal, co to je? Polekalo mě to. Vůbec jsem nepochopil, proč se tak

chovají a vzbudilo to ve mě trochu negativní reakci. Protože je dobré znát souvislosti z pohledu historie, super, to nezasťírám, ale chyběl mi tam ten propojovací faktor.“

Je důležité se učit vývoj myšlení?

„Na spoustu otázek z budoucnosti najdu odpověď v minulosti. Vše se stále opakuje, lidé stále řeší stejné problémy a já si myslím, že kdyby se podívali do historie a vypíchli si nějaké body, tak by si řekli, že toto už tu kdysi bylo. To už existuje. Tak proč marnit čas. Bylo by to mnohem efektivnější. To je věc, která kdyby se dobře studentům prezentovala v prvním ročníku, tak by spoustu věcí nemuseli řešit složitě. Myslím si, že spoustu věcí lidé řeší proto, protože je chtějí řešit, ale nemusí to řešit.

Je pravda, že aby se člověk dověděl, kolik je jedna plus jedna nepotřebuje přečíst Platóna. Ale my chceme být pořád lepší, větší...“

11.2 Rozhovor č. 2

Věk: 21

Pohlaví: žena

Vzdělání: gymnázium

Co si myslíš o výuce filosofie na této škole?

„Nemyslím si, že je úplně zbytečná. Mě donutila k přečtení některých knih, rozšířila jsem si tím obzory a pomohlo mi to vytvořit si na určitá témata vlastní názor. Např. člověk a bůh, v knize od Sokola, tak jak to tam popisují, tak mi to vše dalo smysl. Nemyslím si, že je to zbytečné. Když jsem přišla na zkoušku, tak jsem tam řekla co jsem přečetla co si myslím a nic jsem neřešila. Žádné filosofy. Je zbytečné se učit, kdo co řekl před tisíci lety. Knihy a přednášky však k něčemu jsou.“

Myslíš si, že má výuka souvislost s učitelem?

„Pedagog je pro filosofii nadšený, dokáže nás vtáhnout do děje. Určitě dobrý učitel dokáže studenty přesvědčit, že filosofie je správná a jeho nadšení se přenese na nás. Baví nás to. Nestačí jen odříkat nějaké „bla bla bla“, co má napsané někde na slajdu. Jiný pan učitel nám ukázal náhledy na danou věc, který filosof, co řekl a kdy a pak na to řekl to, jak to vidí on.“

Jak vnímají filosofii tví spolužáci, kamarádi?

„Filosofii vnímají dost špatně.“

Co je k tomu vede?

„Připadá jim to zbytečné.“

Můžeš něco z filosofie uplatnit v praxi? A pro život?

„V praxi ne.“

Když jsem se učila na zkoušky a četla příslušné knihy, tak mi to zbytečné nepřipadalo. Když to však беру zpětně, tak si říkám, proč se my máme učit filosofii, myšlenky filosofů, tak to mi teď zbytečné opravdu připadá. Slyším, jak na to lidé nadávají, k čemu to je dobré.“

Filosofie se zabývá určitými otázkama, myslíš si, že by sis ty otázky bez filosofie pokládala sama v životě?

„Asi bych si je položila, ale nepřemýšlela bych nad nimi jako nyní. Filosofie mě donutila více se nad něčím zamyslet.“

Ty jsi sportovkyně. Myslíš si, že filosofie má ve sportu nějaký význam?

„Z jedné přednášky si pamatuji, že jsme měli téma Nahota. Lidé ve sportu nahotu vnímají, že je to něco hrozného, pohoršuje je to. Více nevím jak definovat filosofii ve sportu.“

Myslíš si, že ti přednášky z filosofie na něco odpověděly?

„Neodpověděly, ale spíše mě donutily více přemýšlet.“

Otevřeně nebo uzavřeně přemýšlet? Dohledala sis potom třeba nějakou knížku?

„To právě ne. Když jsem byla u zkoušky, pan učitel mi doporučil přečíst si jednu knihu, já jsem to odkývala, že přečtu, ale nikdy jsem si ji nepřečetla. Knihy, které jsem doposud přečetla, tak některé byly opravdu dobré. Stálo to za přečtení. Do knihovny však cíleně pro filosofické knihy nechodím.“

Na gymnáziu jste měli filosofii?

„Ano, ale bylo to v rámci ZSV (základní společenské vědy), ale nic mi to nepřineslo a nic si nepamatuji. Jen jsme se učili filosofy a jejich myšlenky, a to mě nebavilo.“

11.3 Rozhovor č. 3

Věk: 21

Pohlaví: muž

Vzdělání: střední strojírenská

Co ti filosofie dala, co jsi si z ní vzal?

„Filosofie mě vždy zajímala. Přednášky se mi moc líbily, i to jak to podával pan profesor, ale že bych si něco odnesl. Snad zamyšlení. Zamyšlení nad otázkami, které mě před tím vůbec nenapadly.“

Vyvolalo to v tobě nějaké otázky?

„Ony ty otázky tam byly už dříve před filosofií, ale po ní jsem těch otázek měl ještě více. Začal jsem přemýšlet trochu jinak.“

Dá se filosofie využít nějak v praxi?

Chtěl bych dělat sportovního manažera nebo něco ve sportu, ale tam se mi zdá, že není nějaké využití filosofie. Uplatnit v životě asi ano, mohu se zamyslet nad sebou, ujasnit si vlastní cíle, poznat sám sebe. To mi připadá důležité, ale uplatnění v praxi mě opravdu žádné nenapadá. Netuším jak?

A jako člověku ti může filosofie být užitečná? Má pro tebe nějaký význam?

„Pro mě je důležitá výchova, ta mě „udělala“, ne filosofie. Občas si vzpomenu, nad čím v minulosti filosofové přemýšleli a zkusím si to přehrát do současnosti. Jinak nevím, jak to slovy popsat.“

Má filosofie význam ve sportu?

„Nevím, zda se dají použít v tomto významu slova fair play, nový duch? Jinak si neumím představit filosofii uplatňující se v běžném i sportovním životě. Nějak mi to

prostě nejde. Mám jednu kamarádku, která studuje filosofii, a když jsem se jí zeptal, co z ní bude, co bude dělat, tak také sama neví. Buď bude filosofii učit dále, nebo nevím.“

Je lepší se ve škole naučit nějaké dovednosti? Měly by se na vysokých školách spíše vyučovat odborné předměty než filosofie?

„Bral bych filosofii aplikovanou do praxe, aby byly uvedeny nějaké konkrétní případy. K čemu nás to má vybízet. Učitel nám jen překládá určité myšlenky, má zajímavá témata, ale už nám neuvede konkrétní příklady, proto mě to nenutí si filosofii aplikovat do praxe. Učíme se jen, kdo a kdy si myslel a nechápeme důvod, proč to máme znát.“

Když čteš nějakou filosofickou knížku, máš pocit, že jí rozumíš?

„Třeba, když jsem četl Platona, tak ten se četl špatně, byl psaný takovým zvláštním stylem, že to nebylo moc srozumitelné. Je to složité čtení, ale nutí mě to přemýšlet. Větu si musím přečíst i třikrát, abych ji pochopil. Není to nic odpočinkového na večer.“

Je důležité, aby člověk znal, jak se myšlení vyvíjelo? Co si ve středověku mysleli o bohu, ve starověku o těle, o duši?

„Myslím si, že určitě. Když máme více informací, můžeme si utvořit větší obraz o světě. Na jednu stranu se mi ta filosofie líbí, je to asi dobře, abychom věděli, co si dříve mysleli a věděli a co si myslíme a víme teď.“

11.4 Rozhovor č. 4

Věk: 26

Pohlaví: žena

Vzdělání: gymnázium

Co ti dala filosofie?

„Z pohledu tělocvikáře říkám, že se do našeho oboru filosofie moc nehodí. I když lidské tělo je spojeno s duší, náš obor je spíše praktický.“

Četla si něco z filosofie, pochopila jsi všechno?

„Jak který autor. Když knihu nepochopím po čtyřech, pěti stránkách, tak to vzdávám. Někdy si zkusím vybrat jen nějakou kapitolu a je zajímavá, tak ji přečtu. Některé knihy však zajímavé určitě jsou.“

Dá se filosofie využít v praxi?

„Ani ne, spíše to беру pro svůj osobní život. Přednášek z filosofie zatím nebylo mnoho, a proto neumím stoprocentně na tuto otázku odpovědět. „

Je důležité znát historie filosofie, osobnosti filosofie?

„Je to důležité znát, ale je potřeba, aby tam byly i prvky ze současnosti, nemůžeme zabřednout v 90. letech. „

Patří filosofie do vyučování, nebo by škola měla být praktičtější?

„Tento předmět byl dobře zvolen, jinak by tu asi nebyl. Obsahově je dostačující, více bych toho opravdu nechtěla. Hodně tělocvikářů se s filosofií moc neztotožňuje, připadá jim těžká, asi se neumíme zaobírat sami sebou, okolím, že to i jinak. Zatím je to pro nás těžké. Jsme spíše praktičtí.“

Odpověděla ti filosofie na některé otázky nebo se spíše otevřely?

„Neodpověděly, ale spíše otevřely, jakou cestou bych mohla jít. Nebo se zrodila další otázka, proč by to tak mělo být.“

Jsou otázky v životě důležité?

„Určitě.“

Mělo by se myšlení přenechat spíše vědcům?

„Mělo by se to prolínat, nemůže být čistý praktik a čistý teoretik. Neměla by se oddělovat praktická stránka a teoretická stránka.“

11.5 Rozhovor č. 5

Vzdělání: střední odborná zemědělská

Pohlaví: muž

Věk: 43

Co sis odnesl z filosofie?

„Hlavní poznatek je v tom, že musíme na tělesnou kulturu pohlížet... Filosofie do sportu určitě patří, protože bezmyšlenkový pohyb nemá smysl. Rozhodně filosofie na naší katedru patří.“

Dá se filosofie využít v praxi?

„Nemám rád technické typy, nemám rád lidi, kteří se chovají jenom technicky, prostě „hole“ jak jinak bych to nazval... mě se k tomu všemu líbí i ten filosofický „guláš“. Mám rád, když se na některé věci, které se zde dovím, mohu podívat z více úhlů pohledů. Jsem toho názoru, že portfolio několika názorů může tvořit celkový náhled nebo díky tomu portfolio názorů se může dospět k rozumnému výsledku.“

Jak by si charakterizoval filosofickou knížku, pokud nějakou čteš. Jaké máš z toho pocity?

„Pro mě je to docela těžké, protože se při čtení strašně špatně soustředím, a abych ty myšlenky pochopil, spotřebuji na to spousty času. To, co někomu trvá 2 dny, já na to spotřebuji 14 dní. Prostě tomu chci porozumět. „

Je to pro tebe výzva nebo spíše otrava?

„Pro mě je to určitě výzva, otravou bych to nenazval. Otrava je to v tom případě, když vyučující chtějí nějaké konkrétní definice. A tady v tom bych si vzal příklad z docenta Štýrského (to byl fakt borec), který umožňoval volnější náhled na konkrétní

téma. I studentům se lépe studuje, pokud mají volnost. Rádi si i něco přečtou, než psát, kdo co řekl,... Samozřejmě nemohou psát vyloženě nesmysly, musí se držet tématu.“

Odpovídá ti filosofie na některé životní otázky nebo spíše vytváří nové?

„Najdeš tam to i to. Jinak to neumím definovat.“

Když najdeš nějaké ty otázky, myslíš si, že bys ty témata těch otázek našel sám bez filosofie?

„Asi musíš chtít. Tady jsi nucen, protože ten předmět máš a musíš chodit na přednášky, se tím zabývat. A to spousta lidí v normálním životě nedělá a ani ho to nenapadne. Proto si myslím, že je to fajn.“

Je filosofie ve společnosti vnímána negativně?

„Ve společnosti asi ano, ale zde na fakultě určitě ne. Lidé se moc nechtějí zabývat filosofickými otázkami, nic je k tomu nenutí. Přitom je to důležité, nejenom ve sportu, ale i v životě se zabývat těmito otázkami.“

11.6 Rozhovor č. 6

Věk: 32

Pohlaví: žena

Vzdělání: gymnázium

Jaký máš názor na výuku filosofie?

„Nic jsem si neodnesla. Možná na bakalářském studiu, kde se neprobíral Platon...., ale zaujal mě např. Černý, Fink – filosofie pohybu ta mě bavila.“

Je vůbec k něčemu na sportovní škole učit filosofii?

„Jelikož mám filosofický základ odjinud a nějakou literaturu jsem už četla, tak to teď pro mě nebylo tak těžké pochopit. Pokud však někdo nemá vlastní filosofický základ, nebo tím nebyl vychováván na základní škole, nebo v rodině, tak si myslím, že je již pozdě. Ale má to smysl, ukázat lidem i jiné cesty. Jiné způsoby náhledu na cokoliv, na život, na pohyb, na chování jednotlivce, ... nejenom psychologie, ale možná filosofie je vyšší než psychologie. Má to smysl, ale jak se již zmínila, musí mít člověk základ už z dřívějšíka. „

Dává ti filosofie odpovědi na nějaké otázky, nebo je spíše vytváří?

„Oboje, protože když si člověk položí otázku, proč jsme, kam jdeme, ... Pokud člověk chce, tak se nad tím zamyslí, bude po tom bádát, nebo si přečte knihy, bude se bavit s někým, kdo je filosof a není jen ten, kdo se o tom baví, ale tím žije, tak vznikne otázka i odpověď.“

Dochází, při výuce filosofie na této škole, ke vzniku nějakým otázkám?

„Co se týče tohoto studia, tak ani moc ne. Není tu kontakt s tím učitelem filosofie. Výuka filosofie v tak velkém rozsahu není dobrá. Lepší jsou malé skupinky

lidí, kde je prostor k tomu, aby se zeptali, nestydí se ptát, nestydí se polemizovat s tím učitelem nebo komunikovat s ním – vést dialog.“

Je důležité znát historii vývoje myšlení, historii filosofie?

„Myslím si, že ano, protože po tom člověk může pochopit i současné filosofy, i ty, kteří tou filosofií žijí, z koho vycházejí, např. ten to tehdy myslel tak a v současné době to je už pozměněné... Má to smysl, má smysl vědět, že Sokrates, Aristoteles, Platon jsou na sebe vázání jeden od druhého, on byl učitel a on učeník.“

Když čteš filosofickou knížku, jaký z toho máš pocit?

„Záleží na tom filosofovi, co to píše. Filosofie přírody, kterou jsem nyní četla mi připadala velice složitá. I když chápu některé věci, jsoucno a podobné věci, to mi ještě „hlava bere“, přesto ty knihy jsou složité. Když si však člověk čte jednodušší knihy, takové ty příběhové, příkladové, např. Marcus Aurelius nebo Konfucius, to jsou knihy pochopitelné a z toho můžeme pochopit ty větší knihy.“

Měla by se filosofie vyvíjet jen v tom vědeckém kruhu, v té složitosti nebo by měla směřovat do kruhu akademického, do jednoduchosti toho podání?

„Myslím si, že by to mělo být ve stylu těch Platonů, Sokratů, těch, kteří mluvili k lidu a přenášeli ty moudrosti mezi ně a vyvíjeli je. Nehádali se, zda se slovo bytí píše s velkým B nebo malým b.“

Myslíš si, že by se měla učit ta dějinná filosofie, ze které lidé budou čerpat? Až vyjdou ze školy, budou se tím zabývat...

„Já jsem zažila je jednoho filosofa, tady na škole, ale ostatní filosofy neznám, znám jen ty filosofy praktiky, kteří jsou praktiky v životě a nejsou učiteli na školách.“

11.7 Rozhovor č. 7

Věk: 22

Pohlaví: žena

Vzdělání: taneční konzervatoř

Měla jsi na škole filosofie, a co sis z ní odnesla?

„Ano, měla jsem filosofii sportu...“

Co si myslíš o filosofii?

„Určitě patří do vyučování a ať si pak každý něco přenese do svých myšlenek a ať si každý udělá svůj názor, ať se podle toho řídí, ... Asi je to dobré pro život. „

Jak by měla probíhat výuka?

„Určitě by neměl mluvit jen učitel, ale měla by probíhat konverzace. „

Odnesla sis z filosofie nějakou otázku nebo spíše odpovědi?

„Myslím si, že je to všechno spíše zkušenostmi, než výukou filosofie.“

Četla si nějakou filosofickou knížku?

„Nečetla.“

A co jste ve filosofii probírali?

„Asi nic, protože když to máš jednou za čas, ten předmět a sedíš tam od osmi do šesti do večera, tak už stejně toho vyučujícího neposloucháš... Něco jiného je, když je filosofie na denním studiu. Je tam více prostoru.“

A kdyby se to učilo jinou metodou, myslíš si, že by to bylo efektivnější?

„My jsme se učili jen tu historii.“

Tak, že žádný impuls k tomu, že by si začala číst nějaké filosofické knihy?

„Ne, nic takového se nestalo.“

11.8 Rozhovor č. 8

Věk: 24

Pohlaví: muž

Vzdělání: obchodní akademie

Co sis odnesl z výuky filosofie?

„Jednak jsem se rozhodl, že budu u profesora Němčíka, který učil filosofii, psát bakalářskou práci, tak že v této oblasti budu pokračovat. Téma bakalářské práce je „Smrt ve sportu“. Filosofický pohled na sport mě zaujal víc, protože máš možnost to rozebrat tak, jak to cítíš ty, a ne jak to cítí okolí. Ve filosofii můžeš dát najevo své osobní pocity a názory.“

Téma bakalářské práce si vybral sám?

„Toto téma jsem si vybral sám, nejdříve jako seminární práci, po té, co jsem viděl několik videí, četl jsem knížku a nějaké časopisy. V rámci toho jsem začal psát seminární práci. Ta se profesorovi moc líbila a tak mi řekl, že bych v tom mohl pokračovat. „

Když čteš filosofickou knížku, jaký máš z toho pocit?

„Knižky jsou spíše k zamyšlení. Člověk musí uvažovat nad tím, co čte. Není to jako nějaká povídka, kterou si člověk může živě představovat. Ale je dané téma, které si můžeš a nemusíš představovat, jak přesně nebo jak to cítíš ty, jaký máš pohled a můžeš to s autorem kontrolovat. Můžeš souhlasit s názory, můžeš si objasnit svoje názory, i nějakým způsobem je posunout. “

Patří filosofie do sportu?

„Stoprocentně. Už jenom kvůli tomu fenoménu smrti, že sportovci si hrají se svým životem až moc a kvůli čemu? Kvůli ničemu.“

A když to posoudíš s ostatními lidmi, jaký mají vztah k filosofii?

„K filosofii musí mít člověk nějaký vztah. Musí se umět dokázat zamyslet nad různými tématy. Někdo nesleduje ten svět kolem sebe, to dění, tak má převzatý pohled a vydává ho za svůj.“

Dokáže filosofie odpovídat na otázky nebo je spíše vytváří?

„Myslím si, že obojí. Díky filosofii si člověk může položit otázku, která by ho samotného nikdy nenapadla. Buď si na ni může odpovědět sám, nebo může díky té filosofii nějaký způsobem se dopracovat k tomu, jako by to „mělo být správně“.

Je nějaká varianta, která je správně?

„To záleží na každém člověku, jak to cítí, ale určitě podle nějakého bontonu, jsou věci, které jsou správně.“

Myslíš, že to souvisí nějak s věkem nebo s inteligencí?

„Není to tím, kolik je člověku let, i mladý člověk může být v tomto mnohem vyspělejší, než starší lidé a myslím si, že to je jenom tím, co člověk v životě prožije. Jakmile si řekne nad svými prožitky, proč, a začne hlouběji nad tím přemýšlet a uvažovat, a těch situací může být spousta, ať už je to ta smrt, nebo i něco dobrého, tak právě ta jeho mentální vyzrálost, to je ta filosofie.“

Jakou formou by se měla filosofie na škole učit, aby zaujala co nejvíce posluchačů?

„Hlavně by měl být někdo, kdo tu přednášku bude řídit, myslím tím vyučujícího a na druhou stranu by měla mít formu takového kolokvia, kde může každý říci svůj názor a všichni se budou navzájem respektovat. Žádný názor není správný, žádný názor není špatný. Každý má právo na svůj názor. Přednášku vézt jako diskusi, než říkat nějaká obecná fakta.“

Dají se ta fakta naučit, předat dál, tak aby byla pochopena, nebo je získáme pouze životními zkušenostmi?

„Myslím si, že oboje. Ale více ti dá ten život, do tvého vlastního já. 60 % je život a 40 % ti dá někdo jiný.“

Četl si nějakou klasickou filosofickou knihu, např. Platon, Kant,...?

„Na obchodní akademii, když jsem maturoval, četl jsem Vladaře...a potom spoustu dalších knih“

Co na ty staré texty říkáš? Má smysl hledat odpovědi na otázky, které jsou staré 2000 let?

„V rámci historie záleží na tom, co se uvádělo, zrovna jaký byly sociální vrstvy, co se mohlo říkat a co se nemohlo říkat. Bylo to i tím prostředím v té době, která byla a v Rusku začali zkoumat vesmír, posmrtný život, atd. Ale v novodobé historii v naší generaci to není tak použitelný, je tam něco, od čeho můžeme vycházet, ale protože žijeme v jiné době, tak už to není použitelný. Výzkum je úplně někde jinde. Proto by jsme si mohli tu filosofii podložit i jinými odbornými věcmi.“

Má význam filosofie pro vědce?

„Vědec je spíše materialista. To je spíše pro člověka, který by to chtěl zkusit skloubit a najít nějakou tu pravdu. „

Skloubit nějakou tu spirálitu s vědou nebo rozšířit to poznání vědecky... jakým smyslem skloubit?

„Třeba budu chtít vědět, z filosofického hlediska, co pro mě znamená smrt a vědci by najednou dokázali, že naše tělo je jen elektromagnetický impuls, a že je to všechno jenom energie, která se po smrti přelege do nějaké kytky. V podstatě nikam

do nebe nepřijdu. Tak toto skloubit dohromady. Zda je pro co, riskovat tu smrt, bude líp nebo nebude?“

11.9 Rozhovor č. 9

Věk: 48

Pohlaví: muž

Vzdělání: elektrotechnické odborné

Co sis z filosofie odnesl?

„Především přehled, ujasnil jsem si některé pojmy, o kterých jsem si myslel, že mám přehled a neměl jsem. Získal jsem základy, o kterých se domnívám, na kterých stavím např. literaturu, kterou nyní studuji, že postupuji a dělám ji systematicky. Pro mě to byl velký přínos. Potřeboval jsem ten základ, který jsem tady dostal.“

Je ve sportu filosofie důležitá, především v praxi?

„Samozřejmě, беру to, že filosofie patří v dnešní době ke „gramotnosti“. Patří to k motivaci a zároveň k pochopení toho filosofického těla i ducha...“

K čemu to studenti využijí?

„Pravděpodobně k motivaci, nebrat to jen, že je to kondiční sport nebo cílený, ale že to může být a má být součástí fyzická i duchovna. Filosofie by k tomu měla pomoci, když se vrátí k antice, i k tomu, že se minulost spojí s budoucností. Ten antický člověk nás čeká, do toho se musíme dostat, jinak civilizace zahyne na civilizační choroby.“

Jsou důležitější dějiny historie, kde můžeme čerpat z toho, co už bylo, nebo spíše aktuální otázky?

„Prostudovat dějiny filosofie je základ, aby člověk vůbec pochopil, a stále se domnívám, že např. Platon je stále pro mě nepřekonatelný autor, že z jeho myšlenek se dá čerpat i dnes. Filosofie je vlastně věda o změnách, o tom co ... Ona musí předznamenávat dobu jakoby dopředu, stanovit si cíle, pojmenovat je, přemýšlet

nad nimi a potom to té společnosti předávat, aby byla připravená, co nás bude čekat. Tak já filosofii v současnosti vnímám. Pořád ty základy, které už ve filosofii byly dány, přejímat a na nich stavět. Nedělat pseudovědu, nedělat zbytečně složité vědy, což někdy mám pocit, kdy čtu některé publikace, ale stavět na jednoduchosti. Aby filosofie nebyla pavěda jen pro pár vyvolených, ale aby to byla věda pro každého jedince.“

Jak vnímáš čtení filosofických knih, je to složité, jednoduché pochopit?

„To záleží na knize od knihy. Já mám obojí zkušenost. Některou knihu přečtu jedním dechem (za jednu noc), ale potom jsou různí autoři (Němci, Francouzi), kteří se v tom pitvají a vytvářejí pseudovědu, ve které se člověk ztrácí a ta podstata mu uniká. Ale v jednoduchosti je síla – to je krédo filosofie, nebo by mělo být.“

Pomáhá ti filosofie na otázky odpovídat, nebo spíše vytváří nové otázky?

„Je toho více, na něco mi odpověď dala nebo návod, kde hledat odpovědi na moje otázky. Za což jsem samozřejmě rád.“

Způsob výuky na této škole, myslíš si, že vzbuzuje hledat odpovědi na ty otázky?

„To je individuální, je to dané i věkem... já si ty otázky pokládám a hledám na ně odpovědi. Samozřejmě mladší ročníky, v jejich věku hledají jiné odpovědi na jiné otázky. Nepředpokládám, že budu mít stejné otázky jako dvacetiletý mládenec. Ten rozdíl tu určitě bude.“

Myslíš si, že tu otázku jde tím studiem nějak vyvolat?

„Určitě, nevím jak je to u ostatních, ale u mě to tak je. To, co jsem poznal, co jsem zde zažil, mi ty otázky vyvolalo a hlavně to ukázalo, kde mám ty odpovědi hledat. Já jsem si vždy myslel, že něco o filosofii vím, ale když jsem si do toho „šáhl“ tak jsem zjistil, že vlastně nic nevím. V tom mi ta škola opravdu pomohla. Filosofii bych doporučil na všechny školy.“

11.10 Rozhovor č. 10

Věk: 42

Pohlaví: žena

Vzdělání: gymnázium

Jaký máš pocit z výuky filosofie?

„Je to zajímavé oživení studijního plánu, ale když je člověk nucen číst hromadu knih, kterým nerozumí, tak skřípe zubama.“

Patří filosofie na sportovní školu?

„Kdyby to byla škola čistě zaměřená pouze na sport, tak by byla asi zbytečná. Ale protože se jedná o studium rekreologie, kde se pracuje s tím zážitkem a duchovnem, asi je potřeba. Pokud chce někdo dělat manažera sportu, tak to tak asi nepocit'uje, ale z pohledu toho zážitkového pedagoga, tak to je celkem zajímavé.“

A jaký pocit z toho mají tví kolegové?

„Záleží na zaměření toho dotyčného. My jsme se však o tom nikdy nebavili. Někdo tam chodil rád, někdo to považoval za zbytečné.“

Proč by měla, nebo neměla být filosofie součástí odborného vzdělávání?

„Já jsem zastáncem všestranného vzdělávání, tak proč nenat'uknout i někoho, kdo to v životě nepoužije. Náhled na filosofii není od věci pro nikoho.“

Jak bys charakterizovala pocit, ze čtení knihy z povinné literatury?

„Skřípu u toho zuby. Je to náročné.“

A chtěla by si to pochopit?

„Jak u čeho. Já jsem teď měla filosofii přírody, a i když tam všemu nerozumím, tak si to ráda přečtu. I z toho důvodu, že jsem původním povoláním ekolog.“

11.11 Rozhovor č. 11

Věk: 44

Pohlaví: žena

Vzdělání: střední pedagogická škola, rehabilitační nastavba

Co si myslíš o výuce filosofie na této škole?

„Problém je asi v tom, že mi tu filosofii teprve budeme mít... V prvním ročníku jsme měli filosofii tělesné kultury... Filosofie je vědní disciplína, vědní obor? Pro mě osobně je filosofie moc složitá vědní disciplína... Zatím s čím jsem se na této škole setkala, tak to nemohu nazvat filosofii. To bylo jen lehké nakouknutí.“

A z čeho tak soudíš?

„Nerozumím formulacím některých výroků, které byly vyřčeny některými filosofy. Je psána moc složitě. Filosofie trochu souvisí i s matematikou a matematika není moje silná stránka.“

Jak souvisí filosofie se sportem?

„Tělesná kultura určitě vyšla z nějaké filosofie...“

Dnes se volá po praktických dovednostech, někdo si myslí, že je společnost k filosofii netolerantní, že praktické školy jsou výhodnější, že ty humanitní... Patří filosofie na vysokou školu?

„Je pravda, že v současnosti chtějí vysoké školy rozdělit na praktické a humanitní. Filosofie na vysokou školu určitě patří, hlavně na školu, která se týká humanitních oborů. Dá se využít i v praxi. Jen si vemte staré filosofy, kteří kdysi něco řekli, vyjadřovali se i k jednotlivým vědám, a proto se to může prolínat.“

Jakým způsobem by měl vyučující filosofii žákům podávat?

„Historie dějin filosofie by určitě neměla chybět. Je zajímavá a důležitá, protože se stejně stále opakuje. Stále jsme někde na začátku a když nějaká civilizace vystoupila na vrchol, tak se zase vrací zpátky a začíná znovu. Např. dnes v hodině jsme si říkali, že Platon kdysi řekl, že zdraví je součástí nejen těla, ale i psychiky. My si tady na něco hrajem, my se začínáme zabývat nějakou psychosomatologií a přitom to už bylo dávno řečeno.“

Jak se nyní filosofie učí, dává spíše otázky nebo i na ně odpovídá?

„Myslím si, že za tak krátký čas se nedá filosofií projít. Nedokážu to posoudit. Jsou lidé, kteří hledají a jsou lidé, co nemají potřebu něco nového hledat. Když je výuka dobře vedena, tak určitě dokáže mnohé přimět k zamyšlení se nad určitým tématem. Záleží také na tom, jakým způsobem by se filosofie učila, jestliže se budeme zabývat historií jednotlivých autorů, jejich výroků, a nebo prakticky. Jak se dá tento výrok v praxi využít, tak tím jsme se moc nazabíraly, bylo málo času.“

A ze zážitkové pedagogiky by mohly vzniknout nějaké zajímavé otázky?

„Určitě, a měly. Aby lidé začali přemýšlet nad sebou, nad okolím, společností.“

11.12 Rozhovor č. 12

Věk: 44

Pohlaví: muž

Vzdělání: elektropřemyslová střední škola

Odnesl sis něco z výuky filosofie na této škole?

„Ano, především zamyšlení se nad sebou samým, zamyšlení se nad životem, nad zamyšlením se celkově. Protože před tím mě to nenapadlo. Konkrétní příklad: kdy je teď? Když řekneš teď, tak to vlastně neexistuje, protože to už je vlastně pryč. Budoucnost také neexistuje, protože nám stále utíká a přítomnost také ne, protože jakmile proběhne, tak už je to minulost. To je jedna z věcí, kterou jsme se zabývali.“

Přednášky tě inspirovaly?

„Konkrétně tento bod, od tohoto okamžiku, tady a teď. Já jsem potom pracoval na svém osobním rozvoji a tam se s tím pracuje, s tou přítomností.“

Patří výuka filosofie na tuto školu?

„Rozhodně. Když vezmu jakýkoliv sport, tak si řekneme, proč to děláme? A každý si musí odpovědět, proč to dělám. Pokud to dělám z nějakého důvodu, tak ho musím znát a pokud ne, tak vzniká otázka, proč to vlastně dělám, jaký mám důvod. Filosofie tě dovede k cíli té dané myšlenky. Proč dělám tento sport? Kdyby tady filosofie se svým PROČ nebyla, tak by to bylo jen: běž a hraj fotbal, běž a lyžuj, běž a ... tak já tedy půjdu a budu hrát fotbal a budu lyžovat. Budu jen ovce, která nepřemýšlí, co jí to přináší. A to já nechci. Ano filosofie tady musí být.“

Využiješ filosofii v praxi?

„Pro mě osobně ano. Pracuji s osobním rozvojem, tzn. že, vše, co mi filosofie dá v jakémkoliv směru, tak si z toho vyberu, pro ten svůj život, ten svůj díl. Zastavím se a zamyslím se proč. Filosofie není předmět, který jsem jen odchodil, ale má pro mě myšlenku, budu s tím dále pracovat nejenom na praktické, ale i teoretické rovině.“

Jak by si charakterizoval čtení filosofické knihy?

„Je to výzva, a vždy když to člověk čte, je to strašně jednoduché. Samozřejmě, kdyby mě někdo vyzval, ať to sepíšu, tak nedám. A když to pak zase čtu, tak to do sebe zapadá jako puzzle. Myšlenky jsou hluboké, a když se nad tím člověk zamyslí, tak zjistí, že to tak prostě je. Proč mě to nenapadlo?“

Myslíš si, že na ten předmět má vliv učitel?

„To je rozhodující faktor. Pokud je filosofie padána nezáživně, nepoutavě, tak to ztroskotá, stane se z toho jen naučený produkt, bez hlubšího posunu. Autorita učitele rozhoduje.“

Měly by se učit dějiny filosofie, je to k něčemu užitečné?

„Určitě by se to mělo zmínit, ale nedávat na to hlavní váhu. To je to, co s tou filosofií souvisí, ale to už bylo. Zabývejme se tím, co je tady a ne tím, co už bylo. To není pro nás podstatné.“

Dává filosofie, tak jak jsme ji na této škole měli, odpovědi nebo spíše klade otázky?

„Měla by být tendence otázky otevírat. Tady máš problém, tak se nad tím zamysli. V tom bych viděl smysl té filosofie, aby otevírala tyto otázky, aby si na ně každý mohl najít odpovědi. Je tu spousta studentů, tak ať si každý najde to jeho.“

Spousta lidí má k filosofii pozitivní vztah a někdo zase negativní. Co myslíš, že to determinuje?

„Je to individuální. Může to být mladý student, který jí propadne a může to být sečtělý pragmatik, letitý, vzdělaný, který ji odvrhne. Věk ani vzdělání to neovlivní. I nevzdělaný člověk se může zabývat filosofií, i vzdělaný technický člověk může filosofií zavrhnout.“

Je tam nějaký spouštěcí mechanismus nebo životní zkušenost?

„Rovněž to spouštěcí mechanismus bude, ale bude různorodý. U někoho setkání s filosofií, u někoho je to životní událost, u někoho náhodná četba, náhodná přednáška, seminář, kde se to zmíní.“

Myslíš si, že by tě některé otázky napadly i bez výuky filosofie?

„Mě ano, protože jdu cestou rozvoje, kde se těmito otázkami mí lektori zabývali. Kdyby tomu tak nebylo, tak konkrétně já bych se s tím setkal a nějakou formou bych se k nim dostal. Ale to hovořím za sebe.“

V současnosti převládá názor, že humanitní vědy nejsou důležité, že se má klást důraz na odbornost. Myslíš si, že by univerzita měla dále pěstovat tyto humanitní obory?

„Vzhledem k tomu, že moje téma bakalářské práce je „Nutnost duchovního rozvoje v rámci běžného života“, tak ta odpověď je daná. To má naprosto stejnou váhu jako odbornost. Člověk může být sebevzdělaný, ale pokud je na tom duchovním rozvoji na nule... A je tomu i naopak. Může být člověk duchovně vzdělaný, ale po odborné stránce neumí ani zatlouct hřebík. Duchovní stránka je nezbytná.“

Kdyby ti někdo řekl, že je filosof, měl by si k němu úctu jako ke člověku chytrému, nebo jako ke člověku, o kterém by sis řekl, že nevěděl, co studovat, tak si vybral tento obor?

„Pro mě má respekt každý člověk, tak že je jedno, zda je hloupý, pro mě je to člověk, který mě může něco naučit bez toho, aby měl vzdělání. Pro mě je to rovnocenný člověk. Pro mě to je prostě člověk vzdělaný v tom oboru.“

Vědec by měl mít filosofické vzdělání, měl by rozumět filosofii?

„Tak napůl, není to podmínka.“

11.13 Rozhovor č. 13

Věk: 23

Pohlaví: žena

Vzdělání: gymnázium

Odnesla sis něco z výuky filosofie na této škole?

„K filosofii nemám žádný vztah. Pamatuji si, že jsme měli na bakalářském studiu filosofii a tam jsme ji měli vedenou tak, že jsme prezentovali, nevěděli jsme o filosofii vůbec nic a nikdo nám nic neřekl, každý si měl zpracovat nějaké téma, tak že my vlastně filosofii vůbec nedotčení, jsme se zkoušeli do něčeho pustit, samozřejmě to dopadlo katastrofálně. Tak, že z bakalářského studia nic nemám. A teď na magisterském studiu jsme zatím filosofii neměla. Budu ji mít pravděpodobně až příští rok. Z filosofie toho opravdu vím minimum.“

Četla jsi nějakou filosofickou knihu?

„Nepamatuji si to, ale určitě jsme měli nějakou literaturu, ze které jsme čerpali. Opravdu si to nepamatuji.“

Když si četla, jaký si z toho měla pocit?

„Těžký. Ta představa vůbec uchopení filosofie, vím, že je to něco neuchopitelného.“

Využije filosofii v praxi?

„Myslím si, že vůbec. Momentálně hodně cvičím pilátes a nedovedu si představit, že bych tam s tím nějak pracovala.“

A pro rozvoj osobního života?

„Tam mi to možná něco dalo. Možná kdybych to nějak pochopila, kdyby nás někdo oslovil, nevím jak je to vedené na magisterském studiu... možná to je jiné, vede to tam nějaký mladý člověk...“

Dala ti filosofie odpovědi na nějaké otázky, nebo spíše vznikly nové otázky?

„Já jsem o tom tak ještě nepřemýšlela.“

Záleží na člověku, který filosofii učí?

„Tak to určitě, my jsme měli pana Jiráska a ten nám toho dokázal hodně předat, ale on sám poté zhodnotil, že to tak asi nemělo být. Že on měl prezentovat, a ne my.“

Jaký vztah k filosofii mají tvoji spolužáci?

„Nic moc, ale najdou se takoví, kteří si k tomu cestu našli. Když se podívám kolem svého okolí, tak nikdo do filosofie opravdu nepronikl.“

Je důležité znát historii filosofie?

„Já jsem to zatím nikdy nepotřebovala, tak mi to důležité nepřipadá.“

Když ti někdo řekne, že je filosof, máš k tomuto člověku úctu, nebo si myslíš, že prostě neměl co studovat, tak šel na humanitní školu?

„Nemyslím si, že je to úplně důležité, nikoho za nic neodsuzuji. Ale upřímně, mezi jaderným fyzikem a filosofem bych volila jaderného fyzika, protože mi to připadá důležité. K filosofii opravdu nemám žádný vztah.“

11.14 Rozhovor č. 14

Věk: 24

Pohlaví: muž

Vzdělání: Obchodní akademie

Odnesl sis něco z výuky filosofie?

„Filosofie je těžký oříšek... Možná jsem si z toho odnesl něco, co nevnímám přímo z té filosofie, ale je to tam někde vzadu a mě to tam ovlivňuje, ale jinak filosofii nijak nevnímám. Trochu se jí i bráním. Protože filosofie je takový pojem, z kterého mám strach, trochu mě i děsí. Mám k tomu asi odpor.“

A kdyby ti někdo řekl, že je filosof, měl by si k němu odpor nebo úctu?

„Rozhodně úctu, já si vážím těch lidí, oni vědí, o čem mluví. Vážím si jich a jsem si vědom, že já na to prostě nejsem. A tím, že jsem si na to šáhl a vím, o co jde, tak vím, že mě se to netýká, že to není pro mě.“

Dozvěděl si se více odpovědí nebo otázek?

„Spíše otázek, ale tak asi má být. Nemám k filosofii dobrý vztah a ani v 60-ti letech po tom nebudu pátrat. Vztah k filosofii není dán věkem, ani vzdělaností, ale musíš mít k tomu vztah.“

A co profesoři, ukazují studentům nějakou cestu k filosofii?

„Od střední školy mi tu cestu nikdo neukázal, zatím. A tím jsem si ten vztah nenašel. Těžko říci, zda je to moje chyba.“

Proč je v naší společnosti takový negativní vztah k filosofii?

„Lidé vůči tomu mají odstup, možná proto, že je to těžká věda. Na každé škole by mělo být asi něco těžkého a často je to právě ta filosofie. Možná je to i tím, kdo to vyučuje.“

Jak filosofii vnímají tvoji spolužáci?

„Asi málo kdo se v tom vzhlédl, ale možná kdyby se to podalo, v rámci toho ročníku, přizpůsobilo se to více lidem, kterým je to vyučováno, tak možná by je to bavilo více. Nedá se to obecně aplikovat na studenty z filosofické a studenty rekreologie.“

Je důležitá historie filosofie?

„Rozhodně, z toho se vychází a je důležité o tom mít pojem, ale že by se na tom stavělo, tak to ne.“

11.15 Rozhovor č. 15

Věk: 28

Pohlaví: muž

Vzdělání: obchodní akademie

Co si myslíš o filosofii?

„Studium mi přišlo o ničem, ale ústní zkouška byla druhá nejlepší, co jsem měl.“

Jak vnímají filosofii tvoji spolužáci?

„Je to zlo, protože se to musí udělat, ale spíše ty podmínky se jim nelíbily. Já jsem to také nějak ošidil, ale zkoušku jsem se naučil a udělal.“

Jak vnímáš čtení filosofických knížek?

„Je to hodně o přemýšlení. Nemá to souvislý děj a musíš nad tím neustále přemýšlet. Během zkoušky a učení jsem si řekl, že něco na tom bude, ale stále jsem ateista. Filosofii spojuji spíše s duchovnem. „

Myslíš si, že filosofie patří ke sportu a na tuto školu?

„Myslím, že ne. Pokud by ta filosofie byla zaměřená na sport, tak by na škole měla být, ale tak jak jsme se ji učili my, tak to ne.“

Měla by se filosofie učit na všech školách?

„Na odborných oborech je to zbytečné.“

Využiješ filosofii v praxi?

„Možná ano, ale záleží na tom, co budu v budoucnu dělat. Pokud budu dělat strojaře, tak ne. Zatím si to nedovedu představit i v našem oboru, protože lidé se chtějí spíše bavit, než přemýšlet.“

A proč je ve společnosti taková averze vůči filosofii?

„Moc si toho nevezmeš, když přijdeš do auly, kde je 60-80 posluchačů, tak ti to připadá spíše směšné. Mluví se o duchovnu a lidé nad tím vůbec nepřemýšlí a ani nechtějí. Je jim to jedno, jde jim jen o ty kredity.“

Tím způsobem, jak se filosofie vyučuje, dává ti odpovědi na otázky nebo vznikají spíše nové otázky?

„Spíše otázky. Záleží na osobnosti, protože je člověk, který se v tom chce hloubat, číst knihy a řešit odpovědi na ty otázky. A nebo je člověk, kterému na tom vůbec nezáleží, a stará se jen o to, v čem je dobrý, co chce rozvíjet, ale že by se někdo zeptal, proč jsme na tomto světě? Tak to ne.“

11.16 Rozhovor č. 16

Věk: 26

Pohlaví: žena

Vzdělání: gymnázium

Co si myslíš o výuce filosofie na této škole?

„Měla jsem dvě filosofie, u jedné nebyly povinné přednášky, tam jsem nechodila a tak mi to samozřejmě nic nedalo. Pouze jsem napsala seminární práce a to bylo vše. Nijak mě to neovlivnilo... Potom jsem měla druhou filosofii a ta byla s profesorem Hodaněm a ta mě nebavila, jeho výklad mě vůbec neoslovil. Zkouška byla náročnější, ale také mi to vlastně nic nedalo. Kdyby to učivo bylo zajímavější, možná by mě to chytlo, oslovilo, ale bohužel to tak nebylo.“

I přesto, že tě filosofie nebavila, odnesla sis něco? Odpovědi na nějaké otázky?

„Mám pocit, že ne. Možná to bylo tím, že to moje studium probíhalo tak, jak jsem se zmínila již u první otázky, nejdříve to byl profesor Jirásek a pak Hodaň a to mě fakt nebavilo. Dělalí jsme tam všechno možné, jen nedávali pozor. Snad jsem si přečetla několik málo článků z knížek, které nám byly doporučeny, abych mohla jít ke zkoušce, ale jinak mě to moc nelákalo.“

Bavily tě ty knihy?

„Záleží jak, která knížka. Některá byla docela srozumitelná, ale některé byly opravdu moc složité a musela jsem je číst několikrát dokola, abych to pochopila.“

Patří filosofie na sportovní školu?

„Možná kdyby ten předmět byl jiný, než jsem ho zažila, zábavnější, tak bych možná nebyla proti. Mě konkrétně to nic nedalo. Pro mě to bylo zbytečné. Zbytečná ztráta času.“

11.17 Rozhovor č. 17

Věk: 27

Pohlaví: muž

Vzdělání: gymnázium

Co si myslíš o výuce filosofie na této škole?

„Co se týče filosofie na této škole, tak si myslím, že super, protože se zamyslíš nad spoustou věcí, o kterých by tě nenapadlo přemýšlet a je dobré vědět, odkud to pochází. Na druhou stranu si myslím, že se to na této škole moc přehání, protože hodně profesorů, kteří tu filosofii učí, nejsou praktici a když člověk přijde do praxe, tak zjistí, že ta filosofie je sice moc hezká věc, ale nejsi schopen překročit určitou hranici. Zjistí, že toho ví více, než lidi, se kterými musíš komunikovat a nedokáže navázat na nějakou komunikační rovinu. Je to těžké, protože jsou výrazně dále myšlenkově a hloubkou myšlenek než oni a vzniká tak velký konkurenční problém. Nedokážou klienty přesvědčit o tom, co po nich vlastně chtějí, protože oni do toho nevstupují tak hluboce jako ty.“

Jak vnímali filosofie tvoji spolužáci?

„Studenti na to kašlou a hlavně to nestudují. Filosofie je těžká a ty musíš proniknout alespoň do jednoho filosofického autora a pak už se začneš chytat i u ostatních. Musíš proniknout do nějaké té roviny, pochopit ji a stojí to velké úsilí a je to strašně abstraktní, ne to nepřírozené, a proto vzniká ten problém. Je to těžké, lidé to nechápou a nevnímají to. Vzniká tak povrchnost společnosti, ty jsi chytrý akademik, všemu rozumíš, všechno znáš, a povrchní společnost ti nerozumí, protože ty jsi úplně někde jinde. Uvažuješ o principu bytí, tak proč by si měl některé věci dělat, když máš být a ne mít, lidé to v realitě neřeší a je to těžké se s nimi domluvit.“

Dala ti filosofie odpovědi na tvoje otázky nebo vznikly spíše otázky nové?

„Spíše bych řekl, že mi ta filosofie dala ucelený obrázek na věc, jak bych ji měl chápat. Dala mi předmět, kterým se zabývám. Předmět filosofie tělesné kultury mi osvěžila danou věc ve více rovinách. Otázky vyvstaly přímo při četbě některých knížek, a když ty otázky vnikly, tak já jsem si na ně odpověděl. Nebo jsem si tu odpověď našel a šel jsem dále. Myslím si, že všechno, co nás učí, tak to jsem pochopil. Takový profesor Jirásek, tak ten co nám předat chtěl, tak to jsem od něj opravdu převzal.“

Myslíš si, že kdyby se filosofie učila v užších skupinkách, že by to studenty více zaujalo?

„Já si nedokážu představit, že by filosofie dokázala chytit více lidí. Filosofie je tak specifická, tak těžká, že buď na to máš, nebo nemáš. Je to podobně jako u matematiky. Pokud na to máš, tak budeš řešit matematické úlohy, budeš komunikovat s profesorem, ale pokud na to nemáš, tak to do tebe nikdo další nenatlačí. To je Gardnerova teorie inteligence. Na něco máš, jde ti to, cítíš se v tom, motivuje tě to, nebo je to obráceně. Lidé všeobecně nečtou, a pokud se filosofií vyloženě nepročteš, tak máš smůlu.“

Je důležité znát historii filosofie?

„Určitě to je zajímavé. Z hlediska času, časovosti, volného času, vážnosti, to je zajímavé, ale není to něco, bez čeho bychom nemohli žít. Upřímně, z pohledu toho, v jaké žijeme společnosti a kapitalismu, tak bych to celé směřoval více komerčně a filosofii bych vůbec neřešil. Komerční sféra, tu filosofie brzdí. Ty se dostaneš do vyšší myšlenkové třídy, do vyššího uvažování, myšlenkově si jinde a těžko komunikuješ. Já mám také v práci problém s tím, že to chci dělat na základě svých hodnot, pocitů, atd.,

a věřím, že to funguje, ale mám s tím konflikt, protože se po mě chtějí pouze čísla a ekonomika. Kolik peněz to vydělá a kolik se prodělá ... “

Tvoje vize je určitě důležitá, podívej se na všechny úspěšné lidi, ti také určitě mají nějakou filosofii

„To určitě. My teď chystáme podnikatelský záměr, který pracuje jen s tím, co si já sebou nesu, co mám v srdci, emočně... Já si to však mohu dovolit, protože vím, že chci podnikat, že chci vytvářet něco nového a takových lidí je v ročníku jen pět. Všichni ostatní mají naučené z nižších ročníků, že když se budou dobře učit, budu mít dobré známky, bude zaměstnání a budu zaměstnaný. V zaměstnání je to s filosofií složitější. Ale když jsi podnikatel a chceš si jít tou svojí cestou, tak ta filosofie je důležitá. Dokážeš si do hloubky uvědomit, co vlastně chceš dělat, kam chceš jít, jaký je tvůj konkrétní cíl a jaká je tvoje vize. Pro podnikatele je filosofie důležitější než pro zaměstnance. Líbí se mi, co řekl Radim: Student tělesné fakulty, to není jenom o tom, že vyjde školu a bude vedoucí fitcentra a bude učitel tělesné výchovy... V Americe, když studuješ lingvistiku, tak také nemusíš být jen učitelka, můžeš být manažer, tiskový mluvčí, ... My jsme akademici a jakou formou tu akademičnost přesuneme do praxe, to už záleží jen a jen na nás. Filosofie je dobrá, ve finále je jedno, jakým způsobem se filosofie učí, protože ten člověk, který k tomu má nějaké cítění, tak si k tomu cestu vždy najde.“

Má se rozdělovat akademické studium od odborného?

„Úplně oddělovat by se to nemělo, to prolínání není špatné, ale je to tak i v zahraničí, že bakalářské studium je spíše praktické a magisterské více akademické. Na bakalářském studiu je to otázka komunikace, zda ano, či ne, ale na magisterském studiu by filosofie neměla chybět.“

Myslíš si, že člověk se k filosofii dostane sám, že musí k tomu tíhnout, nebo musí být někým ovlivněný?

„Ke každému bodu se člověk dostane sám i tím, že to vyžaduje trh. Pokud už máš nějaké mantinely, budeš nějakým způsobem přednaučený, tak se ti s tím pracuje mnohem lépe, než když nejsi.“

Když by si někoho přijímal do zaměstnání a on by byl filosof, co si o něm budeš myslet. Jak na něj budeš nahlížet, kam ho zařadíš?

„Toho člověka zařadím individuálně. Pokud ten člověk přijde a řekne, že nevěděl na jakou školu má jít a tak si vybral filosofii, tak se zařadil sám. Ale pokud přijde člověk, který řekne, že chtěl studovat filosofii, tak to je pro mě člověk, který šel za tím, co chtěl a který to dotáhl dokonce. A tak by to mělo s vysokou školou být.“

11.18 Rozhovor č. 18

Věk: 26

Pohlaví: žena

Vzdělání: střední zemědělská škola

Jak by si shrnula výuku filosofie na této škole?

„Zatím nevím jak odpovědět... Buď ten zájem o filosofii je, nebo není. Učit někoho filosofii, to patří k všeobecnému přehledu. Ale nevím, zda to má být povinnost, aby tím prošel, když ten student k tomu neinklinuje.“

Tak, že si myslíš, že se to dělí na lidi, kteří vztah k filosofii mají, a na ty, kteří ten vztah k filosofii nemají?

„To se všechno může stát, že člověk, který do té doby o tom neměl ani zdání, a nejde si v tom svůj smysl života... těžko říci, zda na naší škole, zda to bude jeden z padesáti... je to dobré dělat?“

Dala ti filosofie odpovědi na otázky nebo spíše vznikly otázky nové?

„Filosofie má pověst, že lidé nevědí, co všechno filosofie je. Spousta věcí je filosofických, ale my to vůbec nevíme. Nic konkrétního o filosofii nemohu říci. Snad jen to, že může mít několik rovin, nejenom tu rovinu, kdy si všichni říkají - knížky, které nejdou číst a ani se o nich nedá moc mluvit. A filosofové, kteří sedí jen nad knížkami a nic jiného nedělají... V některých oblastech ti filosofie asi může otevřít oči, s tím asi souhlasím. Člověk k tomu musí být otevřený, ne, že se jenom něco naučí a pak to převykládá na zkoušce.“

Četla si nějakou filosofickou knížku?

„Knižek jsem četla několik, ale některé se opravdu nedaly číst. Jednu větu jsem musela číst desetkrát, abych pochopila smysl. Ale četla jsem i knihy, které mi smysl

dávaly. Nad něčím jsem se i zamyslela. Jedna věc je, že čteš něco, co číst musíš a druhá věc je číst knihy, které si sama vybereš.“

Může výuku filosofie ovlivnit pedagog?

„Sto procentně může zaujmout učitel, tak jako ve všem. Něco ti nejde, něčemu nerozumíš, ale přijde tam člověk, který tě zaujme, je pro to nadšený a je schopen to nadšení předat, tak to je nejlepší, co může být. A je jedno, zda to je ve filosofii nebo ve výtvarné výchově.“

Jak filosofii vnímají tvoji spolužáci?

„Nevím co společnost, ale lidé kolem mě... je to jednostranný úhel pohledu, jde o čtení nudných knížek, které nedávají smysl. Filosofie není potřebná.“

Je filosofie potřebná k životu?

„Záleží, jaké děláš povolání. Je něco jiného pracovat manuálně a něco jiného je pracovat s lidmi. Práce s lidmi vyžaduje znalosti filosofie.“

Je potřeba, aby se ve filosofii na naší škole učily i dějiny filosofie?

„Většinou aktuálnost, to co se děje, vychází z historie. Základy tam určitě musí být. Stejně jako u jiných předmětů. Historie je něco, co to všechno otevřelo, co udává nějaký řád a směr. V praxi však ta historie takový význam nemá, tady se zabýváme spíše tím, co se děje dnes.“

11.19 Rozhovor č. 19

Věk: 33

Pohlaví: muž

Vzdělání: gymnázium

Co ti dala výuka filosofie?

„Já jsem měl filosofii pouze na magisterském studiu, byla to filosofie přírody a filosofii tělesné kultury. Přiznám se, že jsem si z přednášek nic moc neodnesl. Byly to přednášky a potom jsme měli číst nějaké filosofické knihy, tak to si pamatuji. Některé knihy jsme i četl. Ale já jsem moc na přednášky nechodil... Filosofie přírody už byla zajímavější, ale že bych měl větší přehled, než před tím, tak to ne.“

Četl si nějakou filosofickou knihu?

„Tenkrát ano. Bylo to docela těžké, protože já jsem si z té nabídky vybral konkrétně Nietcheho a ten byl opravdu složitý. Ale přečetl jsem to až do konce. A ten pocit z toho byl takový, že mi nepřijde filosofie jako nezajímavá. Nikdy jsem však k tomu nenašel hlubší vztah. Nejvíce jsem se o filosofii dozvěděl z knížky od Garnera Sofiin svět, nevydržel jsem to, přečíst ji do konce, ale všeobecný přehled mám. K filosofii se člověk může dojít i četbou metodických filosofických knížek, s nimiž jsem se setkal už na studiu gymnázia.“

Může výuku filosofie ovlivnit pedagog?

„Určitě to pedagog ovlivnit může, především způsobem, jakým to přednáší. Já jsem studovat vysokou školu ještě v Bratislavě na pedagogické fakultě a tam jsme měli nějakou filosofii, to už je dávno, a přednášel to docela mladý člověk a nijak mě to nezaujalo, usínal jsem u toho.“

Co si o filosofech myslíš?

„Jsem docela tolerantní člověk, v principu mám všechny lidi rád, vážím si starých lidí, byť je to bezdomovec už jenom proto, že je starý a má nějakou životní zkušenost za sebou. Filosofové jsou lidé, kteří mají ledacos načtené, vyznají se ve svém oboru, jsou to lidé, kteří mají určitý přehled... U mě jsou filosofové docela vážení. Pokud to člověk v tomto oboru někam dotáhne, tak mu docela závidím, že mají přečtených spousty publikací, píše publikace a orientují se v tom, nemusí dělat žádné výzkumy jen něco napíše, svoje názory, zkušenosti. Nechci říci, že to je jednoduché, prostě si jich vážím a tak je vnímám. Převažuje pozitivní pocit před negativním.“

Jak filosofii vnímají tvoji kolegové?

„Na fakultě tělesné kultury převládá názor, že je to zbytečné.“

Je vůbec možné učit filosofii prakticky?

„Pokud by to mělo být tak, aby měla filosofie nějakou úroveň, tak ty základy musí být už na základní a střední škole. Filosofie je nepochopená právě proto, že se tím nepracuje od nějaké úrovně. Pokud se vzbudí zájem o filosofii už na nižších stupních, tak ten přístup je jiný.“